KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

NÕUKOGUDE ÕPETAJA

EESTI NSV HARIDUSMINISTEERIUMI NING HARIDUSALA, KÕRGEMATE KOOLIDE JA TEADUSLIKE ASUTUSTE TÖÖTAJATE AMETIÜHINGU HÄÄLEKANDJA

Nr. 40 (1590) Laupäeval, 5. oktoobril 1974 Hind 2 kop. XXXII aastakäik

ÕPETAJATE PÄEV

JOHANNES R. BECHER

AU ÕPETAJALE,
KES TÕELE
AU ANNAB!
HEA ÕPETAJA
ÕPETAB EDASI MEIS
KOGU ELUAJA
JA TEMA TÄNULIKEKS ÕPILASTEKS
MEIE JÄÄME.
MILLINE ÕPETUS:
SEAL TÕDE
RÄÄGIB
JA HEA
AVALDUB!
TÄNU ÕPETAJALE,
KES MEILE ILU NÄITAB
JA VABADUST
MEID ARMASTAMA ÕPETAB.
AU ÕPETAJALE,
KES MEID ÕPPIMA ÕPETAB
JA KES MEIEGA ÕPIB
NING IGALE EESKUJUKS ON
TÖÖS
ISEENDAGA.
AU ÕPETAJALE,
KES MEILE UUE
MÕISTMIST ÕPETAB
JA KES TEED MEILE NÄITAB
INIMLIKKUSE RIIKI.
AU ÕPETAJALE,
KES MEILE ÜLISTAB
ELU SUURSUST
JA KES MEILE KIIDAB
RAHU ÜLE KÕIGE.
AU TEMALE,
KES ÜLIMAT ÕPETAB:
AU
RAHU ÕPETAJALE!
TERVITUS ÕPPIJALE!
AU ÕPETAJAILE!

Tõlkinud LEILI ANDRE

AJALEHE «UTŠITELSKAJA GAZETA» TOIMETUSE KOLLEKTIIVILE, AUTORITELE JA LUGEJATELE

Kallid seltsimehed!

Õnnitlen teid südamest viiekümne aasta möödumise puhul päevast, millal hakkas ilmuma «Utšitelskaja gazeta», õpetaja ustav sõber ja abiline.

Nõukogude võimu koidikul nimetas suur Lenin õpetajaskonda sotsialistliku haridustöö põhiarmeeks, kutsus teda siduma oma tegevust parteiga, partei ideedega. Nõukogude õpetajad on olnud ja jäävad ustavaks sellele Lenini juhtmõttele.

Rahvakooliõpetaja on nõukogude ühiskonna uhkus. Ta on pälvinud üldise lugupidamise rahvahariduse ürituse ennastsalgava teenimisega, oma südamehelduse, õilsate hingeliste omadustega ja lastearmastusega. Partei hindab kõrgelt õpetaja ideekindlust ja innukat tööd, tema suurt panust uue inimese kujundamisse.

«Utšitelskaja gazeta» on poole sajandi kestel aktiivselt aidanud õpetajail täita partei peamist juhendit: siduda meie kool tihedamini kommunismi ehitamise ülesannetega, kasvatada haritud ja töökaid noori kodanikke, kes on piiritult ustavad sotsialistlikule kodumaale ja kommunismi ideaalidele.

Soovin toimetuse kollektiivile ja tema autorite aktiivile uusi loomingulisi kordaminekuid. Kirjutage kirkalt, veenvalt, parteilise printsipiaalsusega. Õppige põhjalikumalt tundma ja propageerige laiemalt kõike eesrindlikku sirguva põlvkonna kommunistliku kasvatamise ja õpetamise praktikas. Teenigu teie ajakirjanduslik töö tulevikuski nõukogude kooli edasise tõusu ja rahvahariduse õitsengu eesmärki.

L. BREŽNEV,
Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee peasekretär

AJALEHTE «UTŠITELSKAJA GAZETA» AUTASUSTATI LENINI ORDENIGA

Suurte teenete eest haridustöötajate mobiliseerimisel partei ja valitsuse otsuste täitmisele noorte kommunistlikul kasvatamisel ja õpetamisel, õpetajate abistamise eest nende ideelise ja kutsemeisterlikkuse taseme tõstmisel autasustas NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium oma 2. oktoobri 1974. aasta seadlusega ajalehte «Utšitelskaja gazeta» **Lenini ordeniga.**

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS HARIDUSALA TÖÖTAJATELE EESTI NSV AUNIMETUSE ANDMISE KOHTA

Teenete eest noorte õpetamisel ja kommunistlikul kasvatamisel anda Eesti NSV aunimetused järgmistele haridusala töötajatele:

EESTI NSV TEENELINE ÕPETAJA

ANTONOV, Nikolai Aleksei p. — Tallinna Merekooli vanemõpetaja.

EINER, Heino Jaani p. — Viljandi rajooni Abja keskkooli direktor.

HIIEAAS, HAIN Ferdinandi p. — Tallinna 2. keskkooli õpetaja.

JUURIK, Vello Martini p. — Harju rajooni Saku kaheksaklassilise kooli direktor.

KIVI, Arno Valteri p. — Kehtna Näidissovhoostehnikumi direktori asetäitja.

LAANPERE, Liia-Mariette Karli t. — F. R. Kreutzwaldi nimelise Võru 1. keskkooli õpetaja.

LIISKMAA, Leonhard Rudolfi p. — Tartu Rajooni TSN Täitevkomitee Haridusosakonna koolide inspektor.

MAKSIMOVA, Valentina Vassili t. — Eesti Nõukogude-Parteikooli vanemõpetaja.

MOKS, Lea-Male Eduardi t. — Viljandi 5. keskkooli direktori asetäitja.

MÖLLER, Leili Mihkli t. — Tallinna Riikliku ja Kooperatiivkaubanduse Tehnikumi õppejõud.

OGLAS, Õilme Theodori t. — Tapa 1. keskkooli õpetaja.

OJA, Jakob Jakobi p. — Paide rajooni Koigi kaheksaklassilise kooli direktor.

PAAVER, Lia Juhani t. — M. Härma nimelise Tartu 2. keskkooli direktori asetäitja.

PALAMETS, Hillar Augusti p. — Tartu Riikliku Ülikooli õppejõud.

PUKK, Hans Mihkli p. — Tartu 7. keskkooli õpetaja.

PÄRNAMÄGI, Helmut Hansu p. — Tallinna Ehitus- ja Mehaanikatehnikumi õpetaja.

PÜTSEP, Raivo Aleksandri p. — A. Müürisepa nimelise kutsekeskkooli direktori asetäitja.

RÄK, Rudolf Ivani p. — Tallinna Kalatööstusliku Merekooli õpetaja.

SAHVA, Vilma Karli t. — J. Anveldi nimelise Tartu Pedagoogilise Kooli õpetaja.

SAMEL, Heldur Juhanese p. — Kohtla-Järve 1. keskkooli direktor.

SMIRNOV, Veniamin Semjoni p. — Tallinna 6. keskkooli õpetaja.

TERNO, Otto Alberti p. — Rapla rajooni Kohila keskkooli direktor.

TREIMAN, Villem Johannese p. — Haapsalu 1. keskkooli direktor.

TSAHKNA, Virve Osvaldi t. — Põlva rajooni Räpina keskkooli õpetaja.

TŠUKINA, Valentina Vassili t. — Kohtla-Järve 1. internaatkooli õpetaja.

VINOGRADOVA, Valentina Nikolai t. — Tallinna 50. keskkooli direktori asetäitja.

VÄINASTE, Valdo Juhani p. — Tartu rajooni Nõo keskkooli õpetaja.

EESTI NSV TEENELINE KUTSEHARIDUSTÖÖTAJA

KIVIKINK, Aadam Arturi p. — H. Kuilmani nimelise linnakutsekooli direktor.

LEPIKOV, Leo Aleksei p. — kutsekeskkooli nr. 30 meister.

Eesti NSV Ülemnõukogu
Presiidiumi esimees
A. VADER

Eesti NSV Ülemnõukogu
Presiidiumi sekretär
V. VAHT

Tallinn, 4. oktoobril 1974.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI AUKIRJAD

Viljaka töö eest noorte õpetamisel ja kommunistlikul kasvatamisel autasustas Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium 4. oktoobril Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga järgmisi haridusala töötajaid:

ALTMÄE, Taimi Vladimiri t. — kutsekeskkooli nr. 1 õppealajuhataja.

BERGMANN, Aino Johannese t. — Viljandi rajooni Abja lastekodu direktor.

EGLON, Ants Hermani p. — Eesti NSV Haridusministeeriumi koolivalitsuse juhataja asetäitja.

EHRLICH, Lembit Voldemari p. — Põlva rajooni Tilsi lastekodu direktor.

ELJAS, Maie Rudolfi t. — J. Anveldi nim. Tartu Pedagoogilise Kooli õpetaja.

GOLITSÕN, Vassili Ivani p. — Tallinna 31. keskkooli õpetaja.

GRIŠKO, Galina Andrei t. — Tallinna 15. keskkooli direktori asetäitja.

ISAND, Maimo Augusti t. — linnakutsekooli nr. 13 õppejõud.

JEREMENTŠUK, Jelena Ivani t. — A. H. Tammsaare nim. Tartu 1. keskkooli õpetaja.

JÄRVI, Svetlana Mihhaili t. — Tallinna 46. keskkooli balletiklassi koreograaf.

KAASIK, Alla Isaki t. — Tallinna 15. õhtukeskkooli direktor.

KALLE, Heikki Richardi p. — Kingissepa rajooni Kahtla kaheksaklassilise kooli direktor.

KAMA, Asta Oskari t. — Tallinna 22. keskkooli õpetaja.

KEERD, Evi-Ines Herberti t. — Paide rajooni Türi keskkooli õpetaja.

KIVIHALL, Leontine Hansu t. — Kingissepa rajooni A. Müürisepa nim. Orissaare keskkooli õpetaja.

KOLLIN, Aksel Nikolai p. — Tallinna Majandustehnikumi direktori asetäitja.

KONONOVA, Valentina Vassili t. — Narva 4. keskkooli direktori asetäitja.

KONT, Manuella Aleksandri t. — Jõgeva rajooni Järve keskkooli õpetaja.

KOPPELMAA, Armilde Roberti t. — A. Jakobsoni nim. Pärnu 1. keskkooli õpetaja.

KOREPANOV, Valeri Vladimiri p. — Narva Polütehnikumi õppejõud.

KREIS, Heljo Johannese t. — Tallinna 10. õhtukeskkooli direktori asetäitja.

KROTOVITŠ, Rõšard Ivani p. — Tapa erikooli direktori asetäitja.

KUKK, Aino Antoni t. — Harju rajooni Kehra keskkooli õpetaja.

KURG, Edgar-Johannes Juliuse p. — Tartu rajooni Elva keskkooli õpetaja.

KUUSEOKS, Velli-Auguste Karli t. — Eesti NSV Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi metoodik.

KÕIV, Viola Johannese t. — Tartu 10. keskkooli direktori asetäitja.

LEEVIK, Agnes Siimu t. — Rapla rajooni Järvakandi keskkooli õpetaja.

LEIS, Valve Ludvigi t. — Põlva rajooni Karaski kaheksaklassilise kooli õpetaja.

LOITME, Tiia Rudolfi t. — Tallinna 7. keskkooli õpetaja.

LÕHMUS, Linda Villemi t. — Pärnu 4. keskkooli õpetaja.

MAKAROVA, Maria Andrei t. — Valga 2. keskkooli direktori asetäitja.

MALM, Valter Aleksandri p. — Valga 1. keskkooli direktor.

MEDVEDJEVA, Maria Ivani t. — A. Kreisbergi nim. Narva kutsekeskkooli meister.

METSALLIK, Hilda Aleksandri t. — Põlva rajooni Vastse-Kuuste kaheksaklassilise kooli õpetaja.

MIIDLA, Ljubov Joanni t. — Rapla rajooni Järvakandi kaheksaklassilise kooli õpetaja.

MUIK, Mare Johannese t. — Rakvere 1. keskkooli õpetaja.

MURINOV, Jevgeni Aleksandri p. — Tallinna Merekooli õpetaja.

MÄHAR, Aino Augusti t. — Põlva rajooni Räpina keskkooli direktori asetäitja.

PATTE, Maimu Karli t. — Võru rajooni Antsla keskkooli õpetaja.

PEEP, Elfrida Aleksandri t. — Kohtla-Järve rajooni Iisaku keskkooli õpetaja.

PROHHOROVA, Niina Jevgeni t. — Tartu 6. keskkooli õpetaja.

RAMMO, Piret Rudolfi t. — Paide rajooni Laupa kaheksaklassilise kooli direktori asetäitja.

RANDMA, Hilja Vassili t. — Rapla keskkooli õpetaja.

REINBERG, Luule Ernsti t. — Rakvere rajooni Tamsalu keskkooli õpetaja.

ROOSE, Väino Andrese p. — Kiviõli 1. keskkooli direktori asetäitja.

ROPPA, Taissia Paveli t. — Narva 1. internaatkooli õpetaja.

RÄIM, Õie Eduardi t. — Kingissepa rajooni Kaali kaheksaklassilise kooli direktor.

SAABERG, Lehti Augusti t. — Haapsalu 1. keskkooli õpetaja.

SAAR, Paul Theodori p. — Kingissepa rajooni Pihtla kaheksaklassilise kooli direktor.

SAAREMETS, Hugo Aleksandri p. — Tallinna 32. keskkooli õpetaja.

SENJUŠKINA, Anna Jakovi t. — Tallinna 23. keskkooli õpetaja.

SEPP, Heino Oskari p. — Tihemetsa Sovhoostehnikumi õpetaja.

SMIRNOVA, Valentina Ivani t. — Tapa 2. keskkooli õpetaja.

SÕERUER, Salme Augusti t. — Viljandi kaugõppekeskkooli direktori asetäitja.

TOON, Ludmilla Aleksandri t. — Kingissepa laste muusikakooli õpetaja.

TRUUMURE, Astra-Helju Aleksandri t. — Kingissepa algkooli õpetaja.

TUUL, Elli Jaani t. — Tartu 1. õhtukeskkooli direktori asetäitja.

UNT, Jakob Augusti p. — Eesti Nõukogude-Parteikooli direktori asetäitja.

UUDEKÜLL, Terese Jüri t. — Paide rajooni Järva-Jaani keskkooli direktori asetäitja.

VASSILJEV, Ivan Pjotri p. — Tallinna 11. keskkooli direktor.

VELLER, Maimu Aleksandri t. — Kingissepa algkooli direktor.

VEREMJOVA, Miralda Hermani t. — Rapla rajooni A. Lauteri nim. Märjamaa keskkooli õpetaja.

VIILIP, Linda Jaani t. — Tartu Kunstikooli õpetaja.

VILLAND, Leo Johannese p. — Eesti NSV Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituudi direktori asetäitja.

VÄRTINA, Astrid Hugo t. — J. Lauristini nim. Tallinna 16. keskkooli õpetaja.

HARIDUSELU PÕHIÜLESANDE EESKUJULIKUKS TÄITMISEKS

EESTIMAA KOMMUNISTLIKU PARTEI KESKKOMITEE XVI PLEENUMILT

Septembrikuu viimasel nädalal toimus Tallinnas Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee XVI pleenum, mille päevakorras olid vabariigi parteiorganisatsiooni ülesanded koolinoorte kommunistliku kasvatuse juhtimise edasisel parandamisel. Sel teemal esines pleenumil ettekandega EKP Keskkomitee sekretär **Vaino Väljas.**

Ettekandes sedastati, et meie ühiskonna arenemise käigus on Kommunistlik Partei sihikindlalt hoolitsenud haridussüsteemi täiustamise eest. NLKP XXIV kongressil seati hariduse alal konkreetne ülesanne: viia viisaastaku jooksul lõpule noorte üleminek üldisele keskharidusele.

Kongressist möödunud aastate jooksul on Kommunistlik Partei ja Nõukogude valitsus vastu võtnud mitmed otsused hariduse edendamiseks. Programmdokumendiks on kujunenud NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu 1972. a. 20. juuni määrus «Noorte üldisele keskharidusele ülemineku lõpuleviimise ja üldharidusliku kooli edasiarendamise kohta», milles rõhutatakse, et NLKP XXIV kongressi otsuste praktiline elluviimine nõuab noore põlvkonna õpetamise ja kasvatamise edasist parandamist, üldharidusliku kooli töö kvaliteedi tõstmist. Samal ajal juhib partei meie tähelepanu sellele, et üldisele keskharidusele üleminek, noorte kasvatamine kommunistlike ideaalide vaimus ei ole edukalt teostatav ainult õppeasutuste ja haridusorganite kaudu, vaid sellest peab täie tõsidusega osa võtma kogu üldsus, iga töökollektiiv, sellele tuleb suunata laste kodune kasvatus.

Kuidas tagatakse nende ülesannete täitmist meie vabariigi õppeasutustes?

Haridusteed alustavate laste arv on juba pikemat aega stabiilne — 19 000 — 20 000 aastas. Viimase rahvaloenduse andmeil omandas keskmiselt 90% noortest 20. eluaastaks kaheksaklassilise ja 50% 25. eluaastaks keskhariduse. Aasta-aastalt on kasvanud 8. klassi lõpetamise järel keskharidust omandama asunud noorte arv. Kui 1971/72. õppeaastal oli neid 82,5%, siis käesoleval ajal on õpinguid jätkajaid juba rohkem kui 92%. Möödunud aastal täideti esmakordselt üle paljude aastate õhtu- ja kaugõppekoolide vastuvõtuplaanid. Edukad oldi sel alal ka käesoleval aastal.

Meie eesmärk peab olema haarata kogu kasvav põlvkond kasvatusega koolis kuni keskhariduse omandamiseni.

Kõige laialdasem baas selleks on üldhariduskoolil. Seal peab 1975. a. keskhariduse saamist jätkama päevases õppevormis 53,5% ning õhtu- ja kaugõppekoolis 12,9% 8. klassi lõpetanutest. Seoses sellega, et peaaegu pooled 8. klassi lõpetanud peaksid minema edasi õppima kas tehnikumi, kutsekooli või töö kõrval, on mõnedes koolides tekkinud tendents vabaneda nõrgema edasijõudmisega või käitumisreeglite vastu eksinud õpilastest. Sellist «selekteerimist» ei saa pidada õigeks, sest just nõrgemad õpilased vajavad rohkem igapäevast abi ja kontrolli päevases üldhariduskoolis.

«Kool peab suunama oma jõupingutused selle õpilaskontingendi järeleaitamisele, kes keskmisest tasemest maha jääb,» rõhutati ettekandes. Meil kipub asi mõnel pool kujunema vastupidiseks. Paljudes koolides on moodustatud eriklasse mitmete õppeainete süvendatud õpetamiseks. Nendes klassides õpetavad suurte kogemustega pedagoogid. Positiivseks pidas ettekandja Nõo keskkooli eriklasse, kuhu minnakse õppima üle vabariigi. Enamasti on eriklassid aga Tallinna ja Tartu koolides, kus õppimistingimused niigi paremad vabariigi keskmisest. Neis klassides õpivad põhiliselt haritlaste lapsed. Kool aga peab looma tingimused ühiskonna homogeensuse suurenemiseks, ning õpilaste sotsiaalne koosseis on üks tähtsamaid kooli tegevuse planeerimisel.

Kõneldes üldhariduskooli ülesannetest rõhutas V. Väljas, et õppetöö korraldamisel tuleb arvestada seda, et neid ülesandeid ei ole võimalik lahendada ilma õpetamise ja kasvatamise ühtsuseta. See tähendab, et aineõpetus, kogu klassi- ja kooliväline tegevus ning ideelis-poliitiline, internatsionalistlik, patriootiline, moraalne, esteetiline, kehaline ja töökasvatus tuleb kujundada ühtseks terviklikuks süsteemiks. Koolid on saavutanud märkimisväärset edu. Aasta-aastalt on tõusnud õppeedukus ja kasvanud õpilaste poliitiline aktiivsus, mitmekesistunud on ühiskondliku töö vormid.

Kuid kaugeltki kõik pole veel korras. Möödunud õppeaastal jõudis 1.—3. klassi õpilastest edasi 98,5%, 4.—8. klassi õpilastest 97,9 ja 9.—11. klassi õpilastest 97,3%. Õppeaasta jooksul lahkus üldhariduskoolidest 2,1%, kutsekoolidest 6,1% ja keskeriõppeasutustest isegi 7,3% õpilaste üldarvust. Koolid ja iga õpetaja on kohustatud sihikindlalt võitlema õpilaskontingendi säilitamise eest. Kuid öeldut ei tohi võtta soovitusena alustada mingite keskmiste näitajate ja protsentide tagaajamist. Kontingendi säilitamise ja klassikursuse kordajate arvu vähendamise probleemi lahendamiseks ei tohi nõrgendada, vaid tõsta nõudeid õpetaja töö kvaliteedi ja õpilaste töö tulemuste suhtes.

Õppeainetest on õpilaste maailmavaate kujundamisel ning vastavate teadmiste süstematiseerimisel eriline osa täita ühiskonnaõpetusel, kuid kahjuks on ühiskonnaõpetuse tunnid tihti hallid ega paku õpilastele vajalikku uut informatsiooni. Nende efektiivsus noorte poliitilise mõtte arendamisel ja maailmavaatelise selguse kujundamisel on veel madal.

Teine tähtis õppeaine, mille õpetamine pakub avaraid võimalusi ideoloogiliseks kasvatustööks, on kirjandus. Kirjandusprogrammil on mitmeid puudusi, millest olulisim vähene tähelepanu vennasvabariikide kirjandusele, kuid esijoones on mitmeid puudusi metoodika valdkonnas. Rahvaste sõpruse, nõukogude patriotismi ja kirjanduse parteilisuse probleemid on jäänud mõnigi kord pinnapealselt käsitletuks, mineviku kultuuripärandi hindamisel ei ole küllaldaselt järgitud historismiprintsiipi ja võitlevat klassipositsiooni.

Õpilased, kes alustavad vene keele õppimist juba 2. klassist ja jätkavad seda kuni keskkooli lõpetamiseni, pole kahjuks tihti võimelised vajalikul määral kasutama venekeelset kirjandust ega valda ka kõnekeelt. Eesti NSV Haridusministeeriumil on vaja väga tõsiselt analüüsida ühiskonnaõpetuse, kirjanduse, vene ja eesti keele ning kõigi teiste humanitaarainete õpetamise olukorda, sest need õppeained kujutavad endast õpilaste ideelis-poliitilise kasvatamise teaduslikku baasi.

Ajaloo, geograafia, loodusteaduste, üldse kõigi üld- ja erialaainete õpetamine kätkeb mitte ainult võimalust, vaid ka otsest nõuet noorte tervikliku marksistliku maailmavaate kujundamiseks. Küsimus seisneb vaid nende oskuslikus kasutamises, õpetaja pedagoogimeisterlikkuses, tema enda maailmavaate selguses ja kindluses. Eriti on seda rõhutatud NLKP Keskkomitee äsja vastuvõetud ülimalt tähtsas otsuses «Tööst ideoloogiakaadri valikul ja kasvatamisel Valgevenemaa parteiorganisatsioonis». Praegu arutatakse seda otsust kõigi ideoloogiaasutuste parteialgorganisatsioonides, partei linna- ja rajoonikomiteede büroode istungitel, parteiaktiivi koosolekutel.

Vabariigi üldhariduskoolides, keskeriõppeasutustes ja kutsekoolides töötab üle 14 000 pedagoogi, kellest 37,7% on kommunistid. Nende hulgas on ligi 300 teenelist õpetajat, rohkem kui 1000 haridustöötajat on autasustatud Nõukogude Liidu ordenite ja medalitega.

Ettekandes tõsteti esile mitmeid pedagooge. Pikemalt peatuti Põltsamaa keskkooli parteialgorganisatsiooni sekretäri Asta Roosipõllu tegevusel. Tubli pedagoog on algorganisatsiooni eesotsas juba kaheksandat aastat ning parteiorganisatsioonist on kujunenud koolikollektiivi tõeline juht. Asta Roosipõld ja paljud teised temasugused moodustavad meie õpetajate kullafondi.

Suurt tööd teeb õpetajate kvalifikatsiooni tõstmisel Vabariiklik Õpetajate Täiendusinstituut.

Kuid pedagoogide haridustasemega ei saa rahule jääda. Üldhariduskoolide algklasside õpetajatest on veel ligi poolteistsada ja vanemate klasside õpetajatest rohkem kui poolteist tuhat ilma nõutava hariduseta. Seega peaaegu 14% õpetajate üldarvust. Samal ajal ei õpi enamik nõutava hariduseta õpetajaist edasi. Atesteerimiskomisjonidel, mis varsti tööle hakkavad, on vaja nende õpetajate suhtes, kes ei hooli oma haridustaseme tõstmisest, ilmutada täit nõudlikkust.

Käesoleval ajal ei suudeta täielikult rahuldada koolide vajadust õpetajate järele. Mitte kõik kõrgemas koolis pedagoogilise ettevalmistuse saanud noored ei siirdu tööle sinna, kus neid kõige rohkem vajatakse, s. o. koolidesse. Mitmesugustel põhjustel lahkub osa kohalesuunatuist mõne aja järel määratud töökohalt. Kõik ei ole korras ka õpetajate ettevalmistuse kvaliteediga, eriti vähene on õpetajate ettevalmistus ühiskondlikuks tööks.

1972. a. märtsis arutas EKP Keskkomitee pleenum töötajate internatsionalistliku kasvatamise ülesandeid NLKP XXIV kongressi otsuste põhjal. Koolides on pärast seda paljud õpetajad oma tundides oskuslikult sidunud internatsionalismi põhimõtted tänapäeva eluga, on selgitanud õpilastele, kuidas meie partei viib ellu leninlikku rahvuspoliitikat. Kui 1971/72. õppeaastal oli vabariigi koolides üldse 45 rahvaste sõpruse klubi, siis praegu on neid üle saja. Hästi õnnestus solidaarsuskampaania «Sõprusnelk». Deviisi all «Tunne oma kodumaad» sooritasid noored matku revolutsiooni- ja lahingukuulsuse paikadesse. Laialdaselt on koolinoorte hulgas levinud sõjalis-sportlikud mängud «Põuavälk» ja «Kotkapoeg», 219 pioneerimalevat kannab meie maa rahvaste kangelaste nime.

Kommunismiehitaja moraalikoodeksisse on kätketud meie ühiskonna inimese palgejooned. Sellised mõisted, nagu ausus, seltsimehelikkus, armastus ja lugupidamine vanemate vastu ning tõeline andumus oma tööle peavad saama meie noorte eetiliste tõekspidamiste raudvaraks. Noore inimese maailmavaatelise ja kõlbelise kasvatamise ühtsuse printsiip peab leidma kõrvalekaldumatut järgimist iga kooli parteiorganisatsiooni ja pedagoogilise kollektiivi töös.

Nõukogude kooli tähtis ülesanne on valmistada õpilasi ette kutsevalikuks. Õppetöö struktuuri on tarvis muuta selliselt, et noortel tekiks kindel ettekujutus materiaalsest tootmisest. Õpilaste hõlmamiseks tööga tuleb laialdasemalt rakendada ka teisi mooduseid.

Iga noor inimene tunnetagu oma kohta ühiskonnas, oma kohta meie ülesehitustöös, et varakult kujuneks vastutustunne töö eest, arusaamine, et igaühe töö ei ole lihtsalt tema töö, vaid osake suurest ühiskondlikust kogumist, miljonite ettevõtmisest kommunistliku ühiskonna heaks. Seejuures tuleb taotleda, et noor inimene õpiks tundma töö ilu selle sõna kõige otsesemas ja üllamas mõttes. Me tahame näha inimest, kes töötab ilusasti, kelles on sädet, kes oskab oma tööst loomingulist rõõmu tunda ja seda ka teistele sisendada. See on uue, kommunistliku töössesuhtumise alus.

Olulist osa õpilaste kommunistlikul kasvatamisel etendab klassi- ja kooliväline töö. See peab oma mitmesuguste meetodite ja vormidega andma lastele võimalusi loomingulisteks tegevuseks, algatusvõime ja vastutustunde arendamiseks. Senisest palju suuremat tähelepanu ootavad tehnikaringid, samuti põllumajandusliku kallakuga ringid. Väga ebastabiilne on koolide taidlusringide töö.

Õpilasspordi edusammud on üldiselt teada, kuid ka teha on palju. Õpilassport vajab senisest massilisemat ja kooli klassivälist tegevust stimuleerivamat, seega just koolivõistkondadele orienteerivat võistluste süsteemi.

Õpilaste kooli- ja klassivälist tööd on vaja tingimata laiendada, sest mida rohkem õpilasi me suudame haarata kasvatuslikult väärtusliku, organiseeritud tegevusega, seda vähemaks jääb tänavatel sihitult hulkuvaid ja kodudes igavlevaid lapsi.

Koolijuhtide ning haridusja kohalike parteiorganite suuremat tähelepanu nõuab pedagoogiline propaganda lastevanemate töökollektiivides, samuti elukohajärgse kasvatustöö koordineerimine.

Ettevõtete, majandite, organisatsioonide ja asutuste parteiorganisatsioonidel tuleb koos koolide ja haridusorganitega teha suurt tööd selleks, et tõmmata kõik töökollektiivid, kogu üldsus täie tõsidusega kaasa noorte kommunistlikule kasvatamisele.

V. Väljas peatus oma ettekandes pikemalt ajakirjandusse, raadio ja televisiooni ülesannetel töös noorte kommunistlikul kasvatamisel. Samuti analüüsis ta meie laste- ja noorsookirjandust, muusika ja kunsti osatähtsust noorsoo kasvatamisel.

ELKNÜ rajooni- ja linnakomiteede ülesannetest kõneldes rõhutas ettekandja vajadust mitmekesistada komsomoliorganisatsioonide töövorme õpilaste teadmiste taseme ja poliitilise aktiivsuse tõstmisel ning paremate töökogemuste propageerimisel. Tõsiselt tuleb hoolitseda vanempioneerijuhtide kaadri ettevalmistamise eest.

Koolielu poliitiline juht on parteialgorganisatsioon. Käesoleval ajal on vabariigi õpetajate hulgas 37,7% NLKP liikmeid. Kommunistidest pedagoogid mõistavad enamikus koolides õigesti seda suurt vastutust, mida seab nende ette üleminek üldisele keskharidusele ning sellega seoses õppe- ja kasvatusprotsessi ajakohastamine.

Oma ettekande lõpul analüüsis V. Väljas haridusorganite tööd koolide juhtimisel, samuti parteiorganite tegevust hariduskü simuste lahendamisel. Rõhutamist leidis vajadus parandada koolide materiaalset õppebaasi ning paremini hoolitseda õpetajate töö- ja e'amistingimuste eest.

«Hariduselu ja noorsoo kommunistliku kasvatuse küsimused,» ütles V. Väljas ettekande lõpus, «on alati olnud EKP Keskkomitee tähelepanu keskpunktis. Pidevalt on sellealased aktuaalsed probleemid seisnud büroo ja sekretariaadi samuti ka vabariigi valitsuse istungite päevakorras. Käesolev pleenum üldistab ulatusliku töö hariduselu juhtimisel vabariigi parteiorganisatsiooni poolt, rõhutab veel kord täie parteilise nõudlikkusega, et noore põlvkonna õpetamine ja kasvatamine on kogu ühiskonna asi, üks kommunistliku ühiskonna ehitamise tähtsamaid küsimusi».

Pleenumil võtsid sõna partei-, nõukogude ja haridustöötajad, samuti kõrgemate koolide ja teadusasutuste esindajad ning majandusjuhid. Nende sõnavõtte ühendas üldrahvaliku hoolitsuse tunnetus haridus- ja kooliasjade edendamise eest. Rõhutamist leidis vajadus parandada hariduse parteilist juhtimist. Pedagoogikateaduse uusimad saavutused peavad leidma lühima tee igapäevasesse koolitöösse. Noore põlvkonna kasvatamisel omandab järjest tähtsama koha töökasvatus, mis on seotud isiksuse väärtuslikemate omaduste kasvatamisega. Kogu kooli õppe- ja kasvatusprotsess peab tagama noorte igakülgse ettevalmistamise tööks kommunistliku ühiskonna ülesehitamisel.

NSV Liidu haridusministri asetäitja **Mihhail Kondakov** juhtis tähelepanu klassikursuse kordamise vältimise võimalustele. Meie maa eesrindlikud koolid lahendavad probleemi sel teel, et tõstavad nõudeid õpetaja töö kvaliteedi ja õpilaste töö tulemuste suhtes. On vajalik luua niisugune kasvatustöö süsteem, mis võimaldab juba õppimise algetapil vältida laste mahajäämust.

EKP Keskkomitee esimene sekretär **Johannes Käbin** märkis oma kõnes pleenumil, et tuleb põhjalikult tundma õppida vabariigi paremate koolide ja õpetajate kogemusi õppe- ja kasvatustöö ühtsuse tagamisel ning kodumaa pedagoogikateaduse ja praktika eesrindlike saavutuste rakendamisel. Seni aga on Haridusministeerium, Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituut ja vabariigi kõrgemate õppeasutuste vastavad kateedrid õpetajaskonnale sel alal võlgu. Koolinoorte kommunistliku kasvatuse programm, mis on arvestatud kogu õppeperioodiks, ei ole meie õppeasutustesse veel jõudnud.

Õpetamise ja kasvatamise ühtsus on nõukogude kooli peamine põhimõte. Vabariigi pedagoogilised kollektiivid on parteiorganisatsioonide juhtimisel intensiivistanud tööd õpetamise meetodite ja sisu täiustamiseks, kõigi õppeainete õpetamise taseme tõstmiseks. Kuid õpetamise ja kasvatamise printsiipi ei saa täiel määral ellu viia kool üksipäini ja ainult õppe- ja kasvatustöö raames. Kool on lahutamatult seotud kogu tänapäeva tegelikkusega ja haridussüsteem on ainult osa sellest suurest koolist, mida kujutab endast elu, ühiskonna mitmekülgne tegevus.

Parteiorganisatsioonid peavad põhjalikult arvestama tegelikkuse ja kooli vastastikust toimet. Just seetõttu on nad kohustatud ühendama kõik ühiskondlikud jõud — kooli perekonna, töökollektiivi ja üldsuse —, ning suunama nad noorte kasvatamisele kommunistliku kõlbluse printsiipide vaimus.

Nõukogude õpetaja peab oskama marksismi-leninismi positsioonidelt hinnata ühiskondlikke nähtusi, mitte ainult propageerima, vaid ka praktikas rakendama nõukogude patriotismi ja proletaarse internatsionalismi põhimõtteid ning järjekindlalt paljastama kodanlikku ideoloogiat. Seetõttu on parteiorganisatsioonide kohus suuremat tähelepanu pöörata haridustöötajate ideelisele ja kutsealasele kasvule, nende aktiivsele osavõtule ühiskondlik-poliitilisest elust. Tuleb tagada, et õpetajad õpiksid põhjalikult tundma partei teooria ning sise- ja välispoliitika aktuaalseid probleeme ja parteipropaganda teaduslikke aluseid, aidata neil omandada ühiskonnaelu nähtuste analüüsimise ja hindamise marksistlik-leninlikku meetodit. On tarvis sihikindlalt sisendada pedagoogidele vajadust teha süstemaatilist iseseisvat tööd oma ideelis-teoreetilise ja kutsealase taseme tõstmiseks.

Õpetaja on keskne kuju koolis tehtavas kasvatustöös. Teda peavad pidevalt abistama partei rajooni- ja linnakomiteed. Õpetajate tööd peavad kvalifitseeritult suunama koolidirektorid.

Ideelis-poliitilise kasvatuse tulemused ilmnevad õpilaste ühiskondliku aktiivsuse suurenemises. Seda aktiivsust omakorda aga iseloomustab kooli komsomoliorganisatsiooni tegevuse tase. «Vaadake, seltsimehed koolidirektorid ja parteiorganisatsioonide sekretärid,» pöördus J. Käbin koolitöötajate poole, «selle töö seisukorda, tehke õiged järeldused ja võtke vastu tarvilik otsus. Orienteeruge põhjalikult teie kooli mõnede õpilaste puhuti vähese aktiivsuse põhjustes ja kóostage plaan kasvatustöö komplekssseks parandamiseks kooli, perekonna, üldsuse ja töökollektiivi osavõtul».

J. Käbin ütles: «Õpetajaskond moodustab meie vabariigi ideoloogiatöötajate suure, ligi 14 000-liikmelise rühma. Valdav enamik neist jagab heldelt lastele oma teadmisi ja kogemusi, töötab ennastsalgavalt, et kujundada igakülgselt arenenud isiksust. Õpetajate päeva eel, mida tähistatakse oktoobri algul, tahan avaldada südamlikku tänu pleenumist osavõtvatele õpetajatele ja nende kaudu kogu vabariigi õpetajaskonnale noortega päevast päeva tehtava suure töö eest, mida võib liialduseta nimetada kangelasteoks tuleviku nimel».

Koolielu aktuaalsete probleemide arutamine EKP Keskkomitee pleenumil demonstreerib veel kord Kommunistliku Partei lakkamatut hoolitsust sirguva põlvkonna õpetamise ja kasvatamise eest, nende eluks ettevalmistamise eest. Praegu on koolidel juhtkonna ja parteiorganisatsioonide ülesanne põhjalikult läbi arutada pleenumi ettekandes, sõnavõttudes ja EKP Keskkomitee esimese sekretäri J. Käbini kõnes avaldatud mõtted ning anda neist lähtudes sügav analüüs oma kollektiivi tööle. EKP Keskkomitee XVI pleenumi otsuste elluviimine aitab tõhusalt kaasa hariduselu edendamisele meie vabariigis, aitab tagada NLKP XXIV kongressil antud suure ülesande — üldisele keskhariduse ülemineku lõpuleviimise ülesande täitmiseks.

RINNAMÄRGIGA «HARIDUSTÖÖ EESRINDLANE» AUTASUSTATUD

Eesti NSV Haridusministeeriumi kolleegium ning Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingu Eesti Vabariikliku Komitee presiidium autasustasid viljaka pedagoogilise töö eest rinnamärgiga «Haridustöö eesrindlane» järgmisi pedagooge:

AESMA, Ester — Tamsalu keskkooli õpetaja.

AKSALU, Mahta — Kärla 8-kl. kooli direktori asetäitja õppealal.

ALEKSEJEVA, Antonina — Keila 2. keskkooli õpetaja.

ALLAS, Endla — Võru 4. lastepäevakodu kasvataja.

ANDREJEVA, Valentina — Kohtla-Järve 2. keskkooli õpetaja.

ANDRIANOVA, Raissa — J. Anveldi nim. Narva 9. 8-kl. kooli õpetaja.

ANSPER, Helgi — Lähte keskkooli õpetaja.

ARUKALLAS, Selma — Haapsalu 1. keskkooli kaugõppeosakonna juhataja.

BELOVA, Anna — Tallinna 140. lastepäevakodu juhataja.

BOBORENKO, Svetlana — Narva linna täitevkomitee endine esimees.

BRAFMANN, Lia — Tallinna Pioneeride ja Koolinoorte Palee metoodik.

BÕKOVA, Jelizaveta — J. Sihveri nim. Narva 6. keskkooli õpetaja.

FEDORTSOVA, Liidia — Valga 2. keskkooli õpetaja.

FILIPPOV, Georg — Saare 8-kl. kooli õpetaja.

FILIPPOVA, Liidia — Tallinna 53. keskkooli õpetaja.

FJODOROVA, Alla — Kohtla-Järve 13. keskkooli õpetaja.

FOKINA, Elvira — Valga 3. 8-kl. kooli õpetaja.

GRAUBERG, Maie — Tallinna 8. keskkooli õpetaja.

GRIGORJEV, Boris — Sindi keskkooli õpetaja.

GUREVITŠ, Boris — Valga 3. 8-kl. kooli direktor.

HAKI, Asta — Kilingi-Nõmme keskkooli õpetaja.

HALJAK, Anna — Kohtla-Järve 1. internaatkooli direktori asetäitja õppe- ja kasvatustöö alal.

HANSEN, Salme — Püssi keskkooli õpetaja.

HANSON, Anna — Tõrva lastesõime juhataja.

HAVRONINA, Valentina — Tallinna 25. keskkooli õpetaja.

HEINAPUU, Lehti — kolhoosi «Rahu Eest» lastepäevakodu juhataja.

HEINING, Arvo — Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi direktor.

HIRSIK, Veera — Värska keskkooli direktori asetäitja õppealal.

HOLOMENKOVA, Jevgenia — Tartu 6. keskkooli klassi- ja koolivälise kasvatustöö organisaator.

HOLTS, Helle — Tartu Pedagoogilise Kooli harjutuskooli direktori asetäitja õppealal.

ILJINA, Jelena — Tallinna 51. keskkooli direktori asetäitja õppealal.

INNO, Rein — Kadrina keskkooli õpetaja.

ISSAKOVA, Maria — Narva 3. 8-kl. kooli direktori asetäitja õppealal.

ISOK, Hanno — Eesti NSV Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituudi teaduslik sekretär.

JAANIORG, Milvi — Võru 2. 8-kl. kooli õpetaja.

JABLOKOVA, Antonina — Narva 1. internaatkooli klassi- ja koolivälise kasvatustöö organisaator.

JALAKAS, Helga — Lehmja 8-kl. kooli õpetaja.

JANNO, Juta — Leisi keskkooli õpetaja.

JANSEN, Marta — Luunja 8-kl. kooli direktori asetäitja õppealal.

JEPOVA, Svetlana — Narva 19. lastepäevakodu juhataja.

JEVSEJEVA, Valentina — Haapsalu 2. keskkooli õpetaja.

JEVSTRATOVA, Izida — Valga 2. keskkooli õpetaja.

JOSTMANN, Tiit — Haapsalu spetsialiseeritud spordikooli vanemtreener.

JUDINA, Klavdia — Kohtla-Järve 6. keskkooli õpetaja.

JUHANI, Salme — Tallinna eriinternaatkooli õpetaja.

JÕESAAR, Vaike — Tartu rajooni haridusosakonna metoodikakabineti juhataja.

JÖGI, Valter — Kergu 8-kl. kooli direktor.

JÖKS, Piia — Kanepi keskkooli õpetaja.

JÄRV, Meta — Hummuli 8-kl. kooli direktori asetäitja õppealal.

JÜRS, Helju — Kiviõli 1. keskkooli õpetaja.

KAAVERE, Vello — Tartu 1. eriinternaatkooli direktori asetäitja õppealal.

KADAJA, Mart — Puiatu erikooli vanemkasvataja.

KADARIK, Erna — Jõgeva keskkooli õpetaja.

KALA, Helgi — Puurmani keskkooli õpetaja.

KALDA, Helve — Raikküla eriinternaatkooli direktori asetäitja õppealal.

KALININ, Aleksandr — Narva 10. keskkooli õpetaja.

KAMINSKAJA, Ida — Tallinna 41. 8-kl. kooli õpetaja.

KAMINSKAJA, Valentina — Fr. R. Kreutzwaldi nim. Võru 1. keskkooli õpetaja.

KARPENKO, Veera — Tallinna 19. keskkooli õpetaja.

KARU, Valli — Mustla keskkooli õpetaja.

KAŠTANOVA, Irina — Kohtla-Järve 16. 8-kl. kooli õpetaja.

KIHLEFELDT, Saima — Kohtla-Järve 4. 8-kl. kooli õpetaja.

KILK, Urve — Kohtla-Järve 1. keskkooli õpetaja.

KIPPASTO, Leida — Tartu 2. eriinternaatkooli õpetaja.

KIVI, Lilian-Astrid — Eesti NSV Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituudi vanem teaduslik töötaja.

KIVIMÄGI, Valdur — Vaeküla internaatkooli kasvataja.

KLESMENT, Aino — Vasalemma 8-kl. kooli direktori asetäitja õppealal.

KOIK, Laine — Haapsalu 8-kl. kooli õpetaja.

KOLK, Riina — Rapla keskkooli direktori asetäitja vöörkeelte alal.

KOMMEL, Elga — Eesti NSV Haridusministeeriumi koolide inspektor.

KONDIO, Anna — Kanepi keskkooli õpetaja.

KOPPELMANN, Evi — Tapa 1. keskkooli õpetaja.

KORK, Märt — Tallinna Pioneeride ja Koolinoorte Palee ringijuhataja.

KRAUSBERK, Külli — Rakke keskkooli klassi- ja koolivälise kasvatustöö organisaator.

KRUUSE, Julius — Helme sanatoorse internaatkooli õpetaja.

KRÕLOVA, Maria — Kohtla-Järve 3. 8-kl. kooli direktori asetäitja õppealal.

KUKK, Maimu — Pärnu 5. 8-kl. kooli õpetaja.

KULLERKUPP, Alaida — Rakvere 3. 8-kl. kooli klassi- ja koolivälise kasvatustöö organisaator.

KUREMAA, Hilda — Tallinna 44. keskkooli direktori asetäitja õppealal.

KURVITS, Aino — Türi keskkooli õpetaja.

KUZMINA, Tatjana — Kohtla-Järve 12. 8-kl. kooli direktor.

KÕIV, Linda — Vastseliina eriinternaatkooli kasvataja.

KÖRM, Laine — Haapsalu 1. keskkooli õpetaja.

KÄÄR, Anna — Aseri keskkooli õpetaja.

KÖÖSEL, Lola — Pärnu 5. 8-kl. kooli õpetaja.

KÜNRUS, Imbi — Tallinna 27. 8-kl. kooli õpetaja.

KÜÜSVEK, Aliide — Tartu 7. keskkooli õpetaja.

LAURIK, Olivia — N. V. Gogoli nim. Tallinna 21. keskkooli direktori asetäitja õppealal.

LAUSMA, Hartvig — Rakvere 1. keskkooli õpetaja.

LEEK, Hilja-Helgi — Tallinna 13. lasteaia juhataja.

LEEVALD, Maaja — Tallinna 36. keskkooli õpetaja.

LEPLAND, Hans — Abja keskkooli õpetaja.

LIEBERG, Heljo — Väätsa 8-kl. kooli õpetaja.

LIIV, Maimu — Kingissepa 8-kl. kooli direktor.

LILL, Endel — Tamme algkooli juhataja.

LINNAK, Gita-Maren — V. Kingissepa nim. Tallinna 20. keskkooli direktori asetäitja õppealal.

LIPILINA, Liilia — Tallinna 19. keskkooli õpetaja.

LIZIN, Sergei — Mustvee 2. keskkooli õpetaja.

LOOG, Tiiu — Tartu 10. keskkooli õpetaja.

LOOPER, Aino — Elva keskkooli õpetaja.

LOSAKOVA, Nadežda — Tallinna 9. 8-kl. kooli kasvataja.

LUUBERG, Artur — Paistu 8-kl. kooli direktor.

MAASK, Urve — Tallinna 42. keskkooli õpetaja.

MADISSOON, Ly — Saku 8-kl. kooli õpetaja.

MAIBERG, Enn — Loksa keskkooli õpetaja.

MARGUS, Asta — Vaimastvere 8-kl. kooli õpetaja.

MAURUS, Alli — Tartu 10. keskkooli õpetaja.

MENŠIKOV, Herta — Pärnu 8. 8-kl. kooli õpetaja.

MIHHAILOVA, Nelli — Kose-Lükati sanatoorse metsakooli õpetaja.

MUMM, Edu — Valga rajooni haridusosakonna koolide inspektor.

MURÕKSIN, Georgi — Narva 8. 8-kl. kooli õpetaja.

MUŠKINA, Niina — Narva 1. õhtukeskkooli õpetaja.

MÕTTUS, Maimu — Valga kaugõppekeskkooli metoodik.

MÄGI, Milvi — J. Anveldi nim. Toila 8-kl. kooli õpetaja.

NAANURI, Sunda — Tallinna 10. keskkooli õpetaja.

NAARITS, Jüri — Vastseliina keskkooli direktor.

NAPP, Linda — Otepää keskkooli õpetaja.

NARUSK, Otto — Räpina keskkooli õpetaja.

NIINEPUU, Efraima — A. Kesteri nim. Kohtla-Järve keskkooli õpetaja.

NÕMMIK, Elvine-Marie — Pärnu 4. keskkooli õpetaja.

OJASAAR, Elle — Porkuni eriinternaatkooli direktori asetäitja õppealal.

OKSA, Malle — Tallinna 24. keskkooli õpetaja.

OREHHOVA, Ljubov — Narva 4. keskkooli õpetaja.

OTS, Arnold — Elva keskkooli õpetaja.

OTS, Jakob — Vabariiklik Õpetajate Täiendusinstituudi direktori asetäitja.

PAASIK, Aino — Tallinna spordiinternaatkooli õpetaja.

PAEGLIS, Hilja — Krabi 8-kl. kooli direktor.

PAIS, Linda — A. Jakobsoni nim. Pärnu 1. keskkooli õpetaja.

PALM, Lüüdia — Tartu 5. keskkooli õpetaja.

PALU, Lehte — Mõisaküla keskkooli direktori asetäitja õppealal.

PARTS, Hetgi — Ruusmäe 8-kl. kooli õpetaja.

★ (Järg 4. lk.)

ÕPETAJA MINU ELUS

VANA ROOMLANE ALEKSANDER TAMM

Ühel päeval tuli meie klassi uus õpetaja, ütles, et ta annab meile ajutiselt ajalugu, kuni vana õpetaja terveks saab, ja tema nimi on Aleksander Tamm. Ta oli kiilaspäine, kuid jässakas ning massiivne; kõik temas õhkus vana tamme järele. Ja hüüdnimi tuli tal kohe külge. Ja hüüdnimi teda nõnda: vana Tamm. Ainus sobimatu element tundus olevat prillid, paksuklaasilised prillid haprate kuldraamidega, mis ei sulanud kokku tema juusteta jõulise roomlase-peaga. (Tamm oli siis juba poolpime.)

Meie õppimisjärg oli vanade roomlaste juures. Tamm ütles, et vanad roomlased olid kange rahvas, et vaadaku me temale kahe silma sisse ja tema räägib. Nõnda sündiski: meie vaatasime hinge pidades vana Tamme kahe silma sisse ning tema rääkis meile vanadest roomlastest. Tamm ei küsinud kedagi, ei käskinud kedagi õppida, ainult rääkis. Ja imelik, seda, mis ta rääkis, mäletan tänaseni, kuigi mõndagi sellest, mida õppisin, olen unustanud.

Millest see nõnda?

Siis ma veel ei teadnud, millist võlujõudu omab isiksus õpetajakutses. Ja mida tähendab sõna elavaks tegemise jõud.

Igas klassis leidub üks Tootsitaoline poiss. Meilgi oli selline, Sass nimi. Istus taga pingis ning tähtsamad kui vanad roomlased olid talle hobuse hambad, mida ta vahetas vanade sulgede vastu. Aleksander Tamm rääkis parajasti, kuidas vanad roomlased palvetasid, ja lähenes aegamisi oma jutuga Sassi pingile, tõi ta pea laua alt välja, hoidis seda kukaltpidi oma suures kämblas ning sõnas vaikses muheluses:

«Mis sa keerad, tühi kõrvits kõrre otsas.»

Klassis lajatas naer, ning selle peale sai Tamme kahe silma sisse, kui too sirgena seistes näitas, kuidas vana roomlane oma jumalatega asju klaaris nagu mees mehega, mitte aga põlvili põrmu alandudes nagu meie saeteritaja, et jumal annaks tütrele mehe ja temale kalossid, mis jokkis peaga kaduma läksid.

Kummaline, kuis see kujundikild minu hinge on kinnistunud; kuidas elu rasketel hetkedel Tamme palvetav roomlane mu mõttepilti on tõusnud, mu selga on sirutanud, minu usku inimvaimu on äratanud! Tamm aga puhus aina uusi tuliseid mõttepilte meie lapsehinge. Orjade mäss surutakse maha ja Spartacus ripub ristil Appia teel; viimne vabariiklane Cato paneb käed hõõguvatesse sütesse; Caesar läheb üle Rubiconi; teater mandub veriseks vaatemänguks; Nero, ematapja, vaatab, kuis Room põleb; barbarid ründavad Igavest Linna; Attila väed kohtuvad Rooma vägedega vana maailma veriseimas lahingus Katalaunia väljal; Room hukkub . . .

*Ja ikka räägib vana Tamm, ja ikka vaatame talle kahe silma sisse, ja Sass vaatab ka. Viimaks jõuab ta Karl Suureni ja kaliif Harun-ar-Rašidini; muhameedlasteni ja kristlasteni; algavad ristisõjad. Vana Tamm rääkis ristisõdadest niisuguse kaasakiskuvusega, et kogu klass lagunes kahte leeri, kristlasteks ja muhameedlasteks, ning kogu kooli haaras suur ristisõda. Aga siis sai vana õpetaja terveks, Tamm kadus, huvi ajaloo v

LILLED ÕITSEVAD INIMESELE

★

Lilled õitsevad inimesele, kui inimene õitseb lilledele ja üldse kõigele sellele, millest oleneb, et lilled saaksid õitseda.
(AJALEHEST)

Suur on traktoristi põld; veel laiem õpetaja oma — seda ei saa mõõta. Hinnatud on see õpetaja, kes täidab oma tööülesanded hästi. Millist tänu väärib aga see, kes teeb rohkem, kui tema töö-ülesannetesse kuulub?

Üks niisuguseid on Siimo Uibo. Tema külvab meie koolis loodusearmastust. Sellest seemnest on kasvanud tugev puu.

Siimo Uibo organiseerimisel loodi 1967. aastal Krabi koolimetskond. Sellest ajast alates on kolmel korral tuldud ülevabariigiliselt I kohale, tasuks kilpelamu detailid ja rahaline preemia.

Koolimetskonna hooldada on 300 ha Paganamaa looduskaitseala. Õpilased töötavad seal taimeaias, istutavad noort metsa ja hooldavad seda. Matkaradade rajamine ja hooldamine ning hoolitsus teeviitade eest kergendavad Paganamaa imetlejate vaeva. Aeg-ajalt tuleb ette võtta kujundusraie. Lindude pesakastid ja loomade söödasõimed on koolimetskonna töö. Suvel koguvad õpilased lindudele seemneid ja valmistavad loomadele söödavihtu, ravimtaimedki korjatakse koolimetskonnast. Hulk vaeva ja aega võtab valvepidamine Paganamaa looduskaitsealal. Peale selle korraldatakse looduskaitsealaseid matku ja pioneerilaagreid, lille- ja seenenäitusi.

See töö on enamasti Siimo Uibo suunata.

Paganamaa looduskaitseala propageerimine ja ekskursioonide juhtimine kuulub koolimetskonna ülesannetesse.

Krabi koolis on rajatud kodulootuba, kus on hulk andmeid Paganamaa kohta ja väljapanekuid sealse elanikkonna muistsest tarbekultuurist.

Õpetaja Uibo juhendab ka õpilaste kodu-uurimuslikku tööd. Möödunud õppeaastal valmisid õpilastel kaks suuremat uurimust: «Krabi raamatukogu ajaloost» ja «Kollektiviseerimine Krabil».

Siimo Uibo huvialad ei piirdu ainult loodusega. Tema on Krabi kunstnik: kooli sisekujundus on enesestmõistetavalt tema teha. Tema osavat kätt vajab kogu ümbruskond: kellel pulmadeks või sünnipäevaks tarvis õnnitluskaarti, palub Siimo Uibot. On vaja kujundada laualeht, valmistada peokuulutus — teeb tema.

Muusika ja laul on inimese elus rõõmu- ja murepäevadel asendamatud. Siimo tenor on hinnatud rahvamaja lauluansamblis. Aga laulu on vaja õpilastega ekskursioonil, laulu on vaja töö juures. Kus on tema, seal lauldakse.

Õpetajana on Siimo Uibo rajooni paremate hulgas. Tema inglise keele tunnid on meeldinud meie ja naaberrajooni õpetajatele. Mis seal imestada, kui on tunnis rohkesti tehnilisi ja omavalmistatud õppevahendeid, head ainealased ja metoodilised teadmised.

Siimo Uibo on palju teinud, mille eest ka kiitust pälvinud. Teda on mitmel korral autasustatud, temast kirjutatud. Ent ta on jäänud tagasihoidlikuks ja sõbralikuks inimeseks ning mõistvaks kolleegiks. Temast kiirgab energiat, reipust ja rõõmu, nii et seda jätkub ka teistele.

Seepärast olime meie, Siimo Uibo kolleegid, väga õnnelikud, kui kuulsime tema autasustamisest ordeniga «Austuse märk». See on ausalt ära teenitud!

HILJA PAEGLIS,
Krabi 8-kl. kooli direktor

★

SINULE SINUST ENDAST

★

KLASS EI OLE LIHTSALT ÕPILASTE HULK

Ta andis õige hoo algõpetuse komisjoni tööle. Möödunud aastal. Senini oli komisjoni tööd juhtinud kord üks, kord teine õpetaja, tegevus oli juhuslik ja komisjon kiratses. Helgi Siilbeki juhtimisel elustus töö: juba esimesel aastal korraldati metoodikapäev koos õppevahendite näitusega ja osavõtjaid oli ka teistest piirkonna koolidest. Õppevahendite valmistamine muutus plaanipärasemaks. Edasi — isade koosolek, mitte pelgalt vestluse või ettekandega isa osast ja vastutusest laste kasvatamisel. Ei. Eeltööna lasti 1.—4. klassi õpilastel vastata kümnele ankeetküsimusele. Vastused saadi 87 tütarlapselt ja 89 poisilt. Need anonüümsed, ent vägagi kõnekad vastused võeti koosolekul arutlusaluseks. Siis veel aabitsapidu, numbritepidu, külalisteks lasteaialapsed. Ja palju muud.

Tänavu jätkatakse ja süvendatakse metoodilist ja uurimistööd ning plaanipärast õppevahendite valmistamist. Läbimõtlemist nõuab aineklasside sisustamine. Kavatsusel on ainekonkursside korraldamine paralleelklasside vahel. Ja töö lastevanematega, eriti isadega. Mullust ei saa teadagi täpselt korrata, kuid sellele võib anda teise vormi.

Algklasside komisjoni tööle juhtis meie kõneluse Kehra keskkooli noorema astme õppealajuhataja Heljo Õunapuu. Konkreetsust tuli juurde küsitella komisjoni protokolliraamatult, tööplaanilt ja muidugi ka õpetajalt endalt.

Kõnelustest kooli juhtkonnaga, oma tähelepanekutest ja õpetaja sõnade vahelt lugemisest sain Helgi Siilbekist mulje kui väga mitmekülgsest otsiva ning loova vaimuga pedagoogist. Komisjoni tegevuse organiseerimine ja juhtimine on vaid üks tema töö külgi, alles teist aastat tallatav rada. Kaheksateistkümne kooliaasta otsingud ja kogemused ning nende varal kujunenud tõekspidamised ent ilmnevad päevast-päevases suhtlemises klassiga, õpetamises ja kasvatamises.

Helgi Siilbek näeb algõpetuses mitte üksikprobleeme, vaid kompleksset probleemistikku. Algõpetuse metoodika ja kasvatuse kõrval hõlmab see ka lapse koolieelset arengut ja selle tingimusi ning siit tuleneb süvendatud töö vajadus lastevanematega.

Ebasoodsatest arenemistingimustest või muudest seikadest põhjustatud arenguhälbed, millega igal algklasside õpetajal rohkemal või vähemal määral on tulnud kokku puutuda, äratasid Helgi Siilbekis huvi defektoloogia ja eripedagoogika vastu. Ta ütleb selle olevat oma nõrkuse. Sellest nõrkusest aetuna tegi ta läbi kaheaastase eripedagoogika kaugõppekursuse Tartus, õpetas logopeedilises klassis ja on veendunud, et iga pedagoog vajaks teadmisi sellelt alalt. Lapsepsühholoogia ja defektoloogia vähesest tundmisest võib nii mõnigi kord johtuda lapsele saatuslikke möödalaskmisi kasvatuses.

Niisiis, kursusest oli palju kasu? — Jaa! Sest varem võtsime lapse vaid käekõrvale ja talutasime ta psühhiaatri juurde. Las' tema otsustab, kas tavalise, üldkooli õpetajal on selle lapsega midagi peale hakata või... Nüüd — näib, et ka ise saab midagi ära teha, et iga juhtum ei olegi just täpselt see, millena ta algul paistab.

Helgi Siilbek töötab oma klassiga 1. õppeaastast peale eriprogrammi järgi Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituudi nooremteaduri Milvi Rooslehe juhendamisel. Tema arvates oleks vanal meetodil õpetatuna 7—8 õpilasel keeles suuri raskusi olnud — vähemalt oleksid nende teadmised palju kesisemad olnud.

Järjepidevuse otsinguteks ja katsetajavaimu üheks avalduseks võiks ehk pidada seika, et õpetaja alustas ühiskondlikus korras lasteaia 5-aastaste rühma lastega foneemikuulmise harjutamist ja jätkab seda ka tänavu. Et näha, kas see hõlbustab hiljem lugemaõppimist ja õigekirja omandamist.

Tema pedagoogikreedo?

Klass ei ole «õpilaste hulk». Peab leiduma aega ja tahtmist näha iga õpilast eraldi, üksikisiksusena, otsida temas kõige paremat — seda ju leidub igaühes, kuigi mõnel juhtumil otsimine nõuab visadust ja suurt optimismi.

Jõuda iga lapse südameni. Lihtsalt tuleb leida selleks mingi tee. Ja pidada meeles, et iga lapse iseloomule ja käitumisele leiab seletuse tema kodust. Ent raskem kui lapse südameni jõudmine on lähenemine tema vanematele. See aga on vältimatu.

«Minu klass? See on väga isemoodi klass. Ega ta hõlpsasti kollektiiviks ei liitunud. On selleks liiga erineva taseme ja erinevate iseloomudega. Igaüks on omaette isiksus. Kuid kõik nad on elavad ja head lapsed ning oma klassi eest väljas. Agarad oktoobrilapsed.»

Õpetaja on ju ikkagi inimene ja tal on nagu kõigil teistelgi õigus isiklikule elule ning kohustused oma perekonna vastu. Kuuleme seda tihtipeale ja väitlused oleksid siin ülearused ning ebaõiged. Kummatigi varjuvad selle taha taoti ka töö vajakajäämised ja vaimne laiskus.

Helgi Siilbekilgi on kaks tütart — 7. klassi õpilane ja koolieelik. Kuidas siis ikkagi piisab aega rohketele töömõtetele ja nende teostamisele mitmekülgses kutsealases töös? Ja samuti perekonnale?

Võib-olla on see sügav kutsehuvi, oma perekondliku kasvatuse ja koolikasvatuse tõdede ühtsus. Või vaimne vajadus otsida põhjusi, tungida asjade olemuseni, leida lahendusi, eelkõige aga viia kooskõlla kutsetöö ja isikliku elu juhtmõtted.

Ei tea neid jõuallikaid. Ega olnud minu eesmärgikski kuulutada selle kohta «vankumatut tõde». Võib-olla on õpetaja ise hoopis teisel arvamusel. Oli vaid rõõm kohata inimest, kes näeb oma tööpõldu nii avarana, ei kohku probleemide ees, vaid on nõus otsima nende lahendust elust, kirjandusest, kogemustest.

AINO TÕLDSEPP

KULDNE INIMENE

SIIM KÄRNER

KÄID OMA IGAPÄEVAST RADA.
LÄHED HOMMIKUL LÄBI TUISU
JA TULED, KUI HÄMARUS KÕHUTAB
HANGEDE VAHEL.
RASKE KANDEKOTT KÄES,
AVAD AKENDE KOLLASED ÕIED.

KAS SUL KUNAGI OLNUD ON AEGA
KUULATA
KEVADE ÄRKAMIST, ENESE SÜDANT,
MEENUTADA NOORUSMAAD,
KÜLAKIIKE,
JAANILÕKETE SUITSU,
MIS IGATSUSENA TÕUSIS
KÕRGELE, KÕRGELE!

KAS SULLE KEEGI ON KUNAGI KINKINUD
MIDAGI PEALE SUVENIIRNUKU, SUKAVARRASTE
VÕI PRILLITOOSI TULEVIKU TARVIS!
MÕNIKORD KIIRUGA TULLAKSE
NAGU TULD TOOMA.
PEAVARJU, TOETUST SAAMA...
IKKA ANDA SU OSA JA ÕNN.

ÜTLE, KAS KEEGI KORDKI
ON SÕNATULT TÄNADES
SUUDELNUD SU KÄSI!

KUIDAS OSKAD SA KÕIK
ELAMA PANNA,
KUST SEE RAHU
SÜDAMES, SILMIS, SÕNUS!

KUIDAS ELADA, ET ÖELDAKS:
«KULDNE INIMENE...»!

ning paatosega: «Kui peltsebul su tuppa tungib, siis riivista oma uks!»

Mis ta nüüd ära ütles?!»

See kõnekunstitund sai mõneti pöördepunktiks mu eluteel ja suunavaks mu huvide kallakul ning kutsevalikul. Mu arusaamad sõnajõust, sõna elavaks tegemise kunstist, inimese mõjutamisest sõna kaudu said alguse sealt. Meie tutvus tihenes ja kasvas sõpruseks, kuigi Tamm oli sündinud aasta enne esimest laulupidu ja eesti teatrit.

Teatriga olid tal sidemed tihedad. Pinna ja Altermann olid ta õpilased Laia tänava koolis. Tamm oli aastaid «Estonia» seltsi esimees ja lahkus sealt 1901. aastal võitmatu võitluse protestiks mutimängijatega. Oma liberaalsete vaadete tõttu pidi ta varsti ka kooli pealt kaduma ning rändas perega pikaks ajaks Vladivostokki.

Pinnale oli Aleksander Tamm «mees, keda ma unustamatult kandsin mõttes ja meeles... kallis kasvataja, meie linna 4-klassilise kooli õpetaja... kes meile istutas hinge ja vaimu esimesi isamaatundeid». Ja ta tsiteerib mälestustes oma kooliõpetaja kirja: «10 000 versta tagant näeme Teid vaimus kuulsa «Keani» etendusel. Suurepärase mulje jättis Teie mäng minu vaimu, iseäranis Hochgenuss oli mul Teie klassilist mängu maitseda. Teie A. Tamm.»

Pidin nad sõjajärgsetel aastatel kokku viima, rääkisime sellest mitmel korral, et kõrd teeme seda. Aga siis saabus kõrd — ja Pinnat ei olnud enam. Vana Tamm pidas vastu nagu Viiralti vana tamm: pidas vastu Pinna ja Altermanni, oma naise ja pojad.

«Mul on olnud kolm poega,» ütles ta kord oma toas Pääskülas, «kaks neist olid arstid. Üks oli Konstantin, kreeka keeles «tugev, muutumatu, kindel»; see tüvi sta esineb kõigis aaria keeltes ning tähendab «seisma»: vene стоять, saksa stehen, *inglise* stand. *Teine poeg oli Aleksander, kreeka keeles «meestevõitja». Kolmas poeg oli kõige targem, selle nimeks pandi Plato, kreeka Platon; ta oli tõeline filosoof: 9 kuud elas emaihus, 9 kuud elas maapeal, siis nägi juba ära, et see maapealne elu pole midagi väärt, ja läks minema.» Tamm muheleb ja vaatab siis hetkeks nagu kauguste-kauguste taha. «Ta maeti Vladivostoki surnuaeda ja risti peal pole muud kui* Plato.»

Ta püüab vasaku silmanurgaga jätkata raamatu lugemist.

«Mida te loete?» tunnen huvi.

«Õpin.»

«Mida?»

«Kreeka keelt. Olen teda õppinud, aga mitte põhjalikult omandanud.»

«Kas ei ole nüüd pisut hilja?»

Cato, see range roomlane, õppis 70-aastaselt kreeka keele ära. Eluaeg ajas selle keeleta läbi, aga vanast peast tundis Hellase suurust. Tundis Rooma võimsust ja Hellase suurust. Ja õppis kreeka keele ära, et lugeda algkeeles Homerost ja suuri filosoofe. Mida vana roomlane Cato suutis seitsmekümneselt, seda peaks vana eestlane Tamm suutma seitsmekümne seitsmeselt. 2000 aastat meie vahel peaks tähendama ju progressi inimajus, mitte tagasiminekut.»

Küsisin, mida ta pikkadel pimedatel õhtutel teeb; toas pole ju elektrit: küllap igavus tapab?

«Ei kunagi, mu sõber!» hüüatab Tamm. «Asjata kahjatsetakse rauku. See on ilus aeg, veetlev aeg. Miks peaksin ma olema liikuv ja kirglik. Mul on need ajad läbi. Nüüd naudin staatilist ringi. Raugaiga on igaühele mõnus, kes on oma elu rikkalt elanud ja kes on suutnud eluga sammu pidada. 55 aastat haigutab meie vahel, ja kui hästi meie teineteist mõistame.»

«Nüüd saate siis lõpuks välja magada?»

«Oh ei! Minu ainevahetused ei ole enam nii suured, uinun hilja ja ärkan vara. Lesin selili pimedas toas, lahendan matemaatikaülesandeid, võrdlen keeli, võrdlen sõnu ning nende arengut. Kui huvitav see on! Peale selle on mul sõber, kellega mõttes vestlen, isegi vaidleme vahel.»

«Kes?»

Tamm osutab seinale, kust vaatab vastu Immanuel Kanti kahvatu nägu. Imestan, et teda huvitavad kaks nii äärmuslikku valdkonda: filosoofia ja matemaatika. Ta ütles: «Noor sõber, kõik filosoofid on olnud suured matemaatikud, Aristotelesest kuni Marxini. Aristoteles kirjutas oma koja uksele: «Kes ei tunne geomeetriat, see ärgu astugu üle minu lävе.» Ainult Schopenhauer oli matemaatikas nõrk ja Nietzche oli null.» Ning siis lisas muigamisi: «Anna andeks, et ma su jalad alt ära lõin, aga sa oled noor inimene, sul on aega küllalt seda ka teistega tena.»

Lahkudes saadab ta mu jälle oma «piparkoogimaja» väravani, paljal pealael mingi kummaline mustast vildist pigimüts, seljas saterkuub pikkade hõlmadega. Ta teeb oma traditsioonilise idamaise kummarduse, puudutades kätega otsaesist, suud ja südant, öeldes: kõik olgu sinu, minu mõistus, kõneand ja süda.

Pika vahemaa järel astus Tamm ühel sügispühapäeval meie majauksest sisse.

«Teie elate veel, härra Tamm!» tuli emal hüüatus üle huulte, Vana Tamm oli kõhn ja kõikuv.

«Kolm Aleksander Tamme on hobusevarguse pärast Siberisse saadetud, aga mina olen siin ja elan. Süüdi on süda. Minu elus on süüdi süda nagu poja surmaski. Pojal oli ta liiga nõrk, minul liiga tugev. Tegin raske operatsiooni läbi ja elan edasi oma 81 aastaga. Ainult silmanägemine kaob silmanähtavalt.»

Kuna mu kooliõpetajast õel oli sünnipäev, tõstis karskuse eest võitleja Tamm klaasi ning improviseeris lauakõne:

«Armas kolleeg, teil on tore kutse. Te saate sõber olla noorusega, saate vastu võtta neid paitavaid, pehmeid kiiri, mis lapsed endast saadavad, saate kuulda kõige ilusamat, mis maailma on loodud, — vahetunni kilinit-kõlinat-helinat. Olge nende vääriline, armastage neid, sest nemad armastavad teid kindlasti. «Meie õpetaja on kõige targem,» ütlevad alati lapsed, «see teine teab ju ka ja on hea ning kena, aga... Aga meie õpetaja on ikka kõige parem.»»

Tamm ülistas õpetajakutse õnnistusena võimet ning võimalust teistes inimestes edasi elada — oma tarkuses, oma naljades. «Midagi ei lähe kaduma. Ja kui ometi miski kaob, siis polnud sellel tähtsust edasielamiseks.»

«Kui tuleks üks võluhaldjas,» pöördun konksulise küsimusega külalise poole, «kui ta tuleks ja küsiks: Aleksander Tamm, sulle antakse võimalus uuesti oma teadlik elu elada! Mida teeksite siis?»

Tamm vastab otsemaid: «Täpselt samuti elaksin; muidugi anekdoote koguneks palju, sest ega ma vanadestki lahti ei ütleks. Elada peab oskama samuti nagu surra. Küll surevad mõned hästi. On haigedki hästi. Kõige toredamini suri Sokrates. Sõbrad olid ta kongis, nutsid, ja tema trööstis neid.

Inimene peab elama nii, et kui surm tuleb ja koputab:

«Sass, oled valmis?»

«Valmis.»

«Lähme?»

«Lähme!» Võtad käest kinni ja lähed oma paratamatu sõbraga läbi Suure Värava olematusesse, kust kunagi tulid. Aga mitte nii, et oota veel, mul on kuus härga tappa ja Pärnus tuleks korra ära käia. Nii sureb härjatapja, aga mitte filosoof, mis tähendab tõlkes «tarkuse armastaja», nagu Filippos tähendab hobusearmastajat ja ämm tähendab ämblikku.»

Kui uuesti kohtusime, oli surm juba koputanud: Sass, oled valmis?

Sass oli ammu valmis, ometi tahtis ta mind näha, käis otsimas, helistas, laskis helistada. See rebis mu hinge meeletu kahjutunde küüntega, nii et matusekõne tokerdus nuuskelesse, kuigi kõne oli sõrmedel valmis: pöidlal see, Kotinõelal see jne. kuni Väikese Atsini, kuhu oli koondatud kõige tähtsam mu 82-aastasest sõbrast — elujaatus ja kõlbeline jõud.

Lear ütleb: iga toll on kuningas. «Kui kunstnik olla, siis iga toll olgu kunstnik,» ütles Aleksander Tamm. Nii kahju oli, et ei kohanud teda enne hauda. Nii on elus tihti, kohtud iga päev kõigaste ja kõrtega, aga tamme ei pane tähele.

Vaike Rannet

KUIDAS OLEKS VÕIMALIK KÕIGE PAREMINI TEHA?

Kakskümmend viis aastat... On seda palju või vähe? Küllap on rumal nii küsida, kui me ei tea, millega neid aastaid mõõta ja kuhu need kuuluvad. Olgem siis konkreetsemad: need on Ester Tammetsi õpetajatöö aastad, mis kõik on möödunud Harju rajooni Kolga koolis.

Mis siis on nende aastate sisse mahtunud?

Kõik need aastad on tulnud õpetada oma põhiaineid — bioloogiat, keemiat ja geograafiat, aga kui tarvis on olnud, siis ka eesti ja inglise keelt ning laulmistki. Kõik need aastad on tulnud juhatada kultuurimaja naiskoori ja ette valmistada ansamblite häälerühmi. Hulk aastaid on tulnud olla kooli Punase Risti Seltsi algorganisatsiooni hooldusõpetaja. Õpetaja Tammetsi hoolt ja kätt on tundnud ka kooliaed. Ja veel need paljud õpilased, kellele meeldib taielda.

Ning tulemused?

Ester Tammets on õpetaja, kes suudab õpetada ilma mahajääjateta. Põhjus, nagu öeldi koolis, peituvat selles, et õpetaja teeb suurt tööd tundideks valmistumisel, otsib ja leiab järjest uusi materjale, loeb palju uudiskirjandust. Tema oli ka esimene, kes oma ainetes alustas temaatilist planeerimist. 5. klass, keda ta tänavu teist aastat juhatab, on kooli paremaid. Et õpetaja armastab õpilasi, siis on ta ka vastuarmastuse leidnud: kõik selle klassi õpilased püüavad innukalt edasi. Nii siis oligi, et mullu lõpetas klass ainult ühe «rahuldava» hindega, kõik ülejäänud olid «neljad» ja «viied».

Muidugi mõista pole klass väikeses maakoolis suur, kuid seeeest on sealgi igasuguseid õpilasi.

Ja muusikaharrastused?

«See oli mitukümmend aastat tagasi lihtsalt julge pealehakkamine, sest kolhoosis oli rohkesti neid, kes laulda tahtsid... Tookord käisime laulupidudel ja -päevadel. Saime oma kooriga vabariigis koguni teise koha... Nüüd on lauljaid vähemaks jäänud, kuid need, kes edasi käivad, teevad seda kindla peale ja rõõmuga. Ja kuigi mulle on see lisakoormus, pakub see vaheldust ega jäta mindki rõõmust ilma...» jutustas Ester Tammets ise.

Rajoonis mitu korda ja kord isegi vabariigi ulatuses on esimeste hulka tulnud Kolga noored punaristlased. Nii oli see ka mullu ja tunamullu...

Kooliaiast aga Ester Tammets rääkida ei taha. Sellega pole ta rahul, tööd on palju, õpilasi vähe — mis seal rääkida: ei tule välja, nagu peaks... Ometi teavad kolleegid, kui palju jõudu ja aega on ta aiale kulutanud.

Taidlus seevastu on aga nagu osa temast endast. Tema käe all on lapsed selgeks saanud huvitavaid montaaže, näidendeid... «Kui lapsed vaid tahavad, siis on see tore töö,» leiab õpetaja ise. Ja lapsed tahavad, eriti oma klassi õpilased, kelle tarvis õpetajal ajast kunagi puudu ei tule.

Kellega koolis ka Ester Tammetsist rääkida, ikka rõhutatakse, et ta loeb väga palju, eriti aga oma erialast kirjandust ja klassikat, et tal on nimetamisväärt raamatukogu, et tal on säilitatud kõik «Eesti Looduse» ja «Nõukogude Kooli» aastakäigud, et ta teeb ajalehtedest väljalõikeid, mida hoiab alal. Sellest siis ka huvitavad tunnid, rohkesti lisamaterjale... Ise peab Ester Tammets oma isikliku raamatukogu saamislugu otseselt seotuks kooli tubli raamatulevitaja Maie Abergiga, ilma kelleta, nagu ta ütleb, oleks ta raamatukogu vahest õige väike olnud...

Ester Tammetsist peavad kolleegid väga lugu. Nad ütlevad, et ta on üks tore ja hea inimene, tagasihoidlik ja töökas, niisugune, kes teeb suurt ja sisukat tööd ilma kisa ja kärata, kes on suur iseõppija, taktitundeline kolleeg ja kasvataja...

Kakskümmend viis aastat... See on pikk aeg ja küllap on selle aja jookul ehk hetkigi olnud, kus õpetajatööst või -ametist võib isu täis saada, osa töölustist ja -rõõmust kaduda?

«Jah,» ei eita ka Ester Tammets. «Kuid need mõtted on tulnud üksnes harva ja ikka õhtuti. Hommikul aga ärkad ja mõtled: «Kuidas ma küll võisin nõnda mõelda?! Kas ma siis ei tea, kui hea on enda ümber noort elu tunda!» Vahel on niisugune äramineku-mõtteuid peale tulnud kevadelgi, sügisel aga igatsed nagu

rändlind oma sooja maa — kooli — järele ja ruttad sinna jooksujalu.»

Mis see siis on, mis ikka ja jälle kooli külge kõidab?

«Ma arvan, et need on kooliröömud. Peale igapäevaste tavaliste röömude, milleks võivad olla õnnestunud kontrolltöö, õpilase hea vastus, enda arvates kordaläinud tund, nii et arvad lapsed olevat ehk pisut targemaks saanud, on ka niinimetatud tagantjärele röömud. Need on minu jaoks olnud olulised pika aja jooksul. Kui aastate möödudes toob post mulle aeg-ajalt tähtpäevadeks õnnesoove pöördumistega «Armas klassijuhataja!», «Armas õpetaja!» ja neile järgnevate heade soovide ja tänusõnadega, siis tunnengi seda tagantjärele rõõmu, mis sunnib unustama ja pühib otsekui jäädavalt minema kunagise meelehärmi. Ja kui kokku saades meenutatakse õpetajate tööd lugupidavate sõnadega ja kui ma näen, et mu endistest õpilastest on saanud tublid mehed ja naised — eks ole see suurim tasu.

... Tänavusel suvel oli ühe minu klassi kokkutulek. Nemad olid lõpetanud Kolga kooli kaheksateist aastat tagasi. Sellel päeval oli palju roose ja nelke, kuid oli ka üks lihtne põllulillekimp, mille ulatas mulle üks endine vallatu koolipoiss, nüüd juba täismees. Sinna juurde kuulusid sõnad: «Korjasin need teile, õpetaja». See oli nii liigutav. Teised pärast rääkisid, et ta ise oli neid üle andes olnud nii häbeliku ja süüdlasliku koolipoisi-ilmega. Lilled on ammu närtsinud, kuid rõõm, mida need endaga kaasa tõid, ei närtsi...» Niisugused on õpetajakutse tagantjärele rõõmud, need, mida kunagised õpilased veel aastate pärast kaasa toovad tänutäheks selle eest, mida nad on koolist ja õpetajalt kaasa viinud.

Õpetaja Ester Tammetsilt on aga kaasa viia veel üks imeomane joon. Iga asja, iga töö ja iga ülesande kallale asuda ilma virisemata, küsimata: milleks just mina? Ikka ja ainult näeb ta küsimust vaid selles, kuidas üht või teist asja oleks võimalik kõige paremini teha.

HELGI ROOTS

RINNAMÄRGIGA «HARIDUSTÖÖ EESRINDLANE» AUTASUSTATUD

(Algus 2. lk.)

PAUL, Benita — L. Koidula nim. Pärnu 2. keskkooli õpetaja.
PEINAR, Elvi — Tallinna 1. õhtukeskkooli õpetaja.
PENNONEN, Hilli — Valga 1. keskkooli õpetaja.
PETERSON, Taissia — Kingissepa õhtukeskkooli õpetaja.
PETROVA, Niina — Narva linna haridusosakonna metoodikakabineti juhataja.
PILNIK, Juta — Maardu keskkooli õpetaja.
PITSNER, Signe — Tallinna 4. keskkooli õpetaja.
POLETAJEVA, Olga — Narva 10. keskkooli õpetaja.
POŠKUS, Viktor — V. Kingissepa nim. Kingissepa keskkooli õpetaja.
PRUKS, Silvi-Herlanda — Vastseliina eriinternaatkooli õpetaja.
PÄRN, Mall — Tallinna 15. õhtukeskkooli direktori asetäitja õppealal.
PÄRT, Helju — V. Kingissepa nim. Kingissepa keskkooli õpetaja.
PÄTS, Riho — helilooja.
RAMMO, Ingrid — Sindi õhtukeskkooli õpetaja.
RANDRÜÜT, Ann-Liis — Paide 1. keskkooli õpetaja.
RANNAMÄE, Tiiu — Kärdla keskkooli direktori asetäitja õppealal.
RANNIK, Olev — Sausti 8-kl. kooli õpetaja.
RANNULA, Sinaida — Kohtla-Järve 8. 8-kl. kooli õpetaja.
RAUDSEPP, Liilia — Tallinna 43. keskkooli õpetaja.
RAUP, Vaike — M. Härma nim. Tartu 2. keskkooli õpetaja.
REIN, Lehte — Pärnu-Jaagupi keskkooli õpetaja.
REINASTE, Rutt — Tõrva sovhoosi lastepäevakodu juhataja.
REINBOOM, Palmi — Turba keskkooli klassi- ja koolivälise kasvatustöö organisaator.
REISMAA, Teresa — Antsla keskkooli õpetaja.
REPP, Olga — Pärnu 7. 8-kl. kooli õpetaja.
RIIK, Valve — Tõrva keskkooli õpetaja.
ROMANKEVITŠ, Galina — Võru 2. keskkooli õpetaja.
RUTE, Malle — Eesti NSV Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituudi vanem teaduslik töötaja.
RÕŽIKOVA, Nadežda — Tapa erikooli õpetaja.
SAAR, Hille — V. Kingissepa nim. Tallinna 20. keskkooli õpetaja.
SAAVA, Tiiu — Tallinna 44. keskkooli õpetaja.
SAFRONOVA, Valentina — Tallinna 30. keskkooli õpetaja.
SAKS, Niina — Tallinna 33. keskkooli õpetaja.
SALOMETS, Koidu — Sonda 8-kl. kooli õpetaja.
SAUET, Silvi — Tallinna 43. keskkooi õpetaja.
SEERSANT, Ellen — Kullamaa 8-kl. kooli õpetaja.
SEMJONOVA, Lidia — Tallinna 14. keskkooli õpetaja.
SEPP, Maimu — A. Müürisepa nim. Orissaare keskkooli õpetaja.
SIDRON, Endel — Lehtse 8-kl. kooli direktor.
SIIM, Maili — Pärnu 1. õhtukeskkooli õpetaja.
SIROTIN, Vassili — Jõgeva rajooni haridusosakonna koolide inspektor.
STOLJAROVA, Nonna — Tallinna 39. keskkooli direktori asetäitja õppealal.
SUPRUN, Vladimir — Tallinna 14. õhtukeskkooli õpetaja.
SÕRNIKOVA, Esfira — Tallinna 15. keskkooli õpetaja.
ŠL�õPKINA, Olga — Narva 4. keskkooli õpetaja.
TALI, Tiiu — Keila 1. keskkooli õpetaja.
TAMMARU, Maimu — Kehra keskkooli õpetaja.
TAMMET, Alfred — Loosi 8-kl. kooli direktor.
TAMRE, Leida — Tallinna 34. 8-kl. kooli kasvataja.
TAMSAR, Lia-Cordia — Haapsalu 1. lastepäevakodu endine juhataja.
TARKIN, Ille — Tallinna 1. keskkooli õpetaja.
TEEVER, Helve — Jõgeva rajooni haridusosakonna koolide inspektor.
TERAS, Evald — Kärdla keskkooli õpetaja.
TIIDEBERG, Viive — Abja keskkooli õpetaja.
TIIVEL, Henn — Tartu 5. keskkooli õpetaja.
TIMMERMAN, Lehti — Taebla 8-kl. kooli õpetaja.
TOHT, Vaike — Pärnu 9. 8-kl. kooli direktori asetäitja õppealal.
TOHVER, Ella — Tartu 7. keskkooli õpetaja.
TOHVERT, Ester — Tallinna spordiinternaatkooli õpetaja.
TOOME, Asta — Haimre 8-kl. kooli õpetaja.
TOOME, Lembit — Pärnu 8-kl. abikooli õpetaja.
TOOTSI, Aino — Lähte keskkooli õpetaja.
TRALLA, Maret — Roela 8-kl. kooli vanempioneerijuht.
TŠERNÕŠEVA, Raissa — Tallinna 6. keskkool õpetaja.
TUISK, Vello — Tallinna 6. õhtukeskkooli õpetaja.
TÕNISSON, Silvia — L. Koidula nim. Pärnu 2. keskkooli direktori asetäitja õppealal.
USAR, Maret — Tartu 1. eriinternaatkooli surdopedagoog.
UŽVANSKAJA, Karmela — Pärnu 3. keskkooli õpetaja.
VADI, Malle — Jõgeva keskkooli vanempioneerijuht.
VAHA, Väino — Leisi keskkooli õpetaja.
VALD, Elli — E. Vilde nim. Juuru keskkooli õpetaja.
VALDMA, Theodor — Tõrva keskkooli direktori asetäitja õppealal.
VALDMAA, Urve-Liis — Tallinna 37. keskkooli direktori asetäitja õppealal.
VARIK, Vello — Tallinna spordiinternaatkooli õpetaja.
VELLEND, Õie-Harriet — L. Koidula nim. Pärnu 2. keskkooli õpetaja.
VELSTRÖM, Taimi — Kuivajõe 8-kl. kooli direktori asetäitja õppealal.
VERI, Silvi — Kohtla-Järve 10. 8-kl. kooli direktor.
VIIKMAA, Miralda — Liivi 8-kl. abikooli õpetaja.
VIKS, Artur — Kosejõe eriinternaatkooli õpetaja.
VINK, Lembit — Põltsamaa keskkooli orkestrijuht.
VOLOŠINA, Tamara — Tallinna 23. keskkooli õpetaja.
VOOREMAA, Ehalaine — Haapsalu 1. keskkooli õpetaja.
ÕIGLANE, Mall — Lihula keskkooli õpetaja.

NIGOL ANDRESEN — 75

Tänane Nigol Andresen on eelkõige kirjandusteadlane ja -kriitik. Tema teed tänasesse ääristab paljukülgne ühiskondlik-poliitiline ja kultuuriline tegevus, mille tähendusrikka lõigu moodustab õpetajatöö. Ja seda elujärgus, mis isiksuseks kujunemisel on otsustava väärtusega. N. Andreseni töömehetee juhatas sisse Narva-Jõesuu algkool (1918—1919). Järgnevalt töötas ta Rakvere Tütarlaste Gümnaasiumis ja hiljem aastate vältel Tallinna koolides.

Tema tegevus neil aastail räägib elu ja ühiskondlikke nähtusi avaralt mõistvast inimesest. Erakordne töökus, huvide paljuaspektilisus, nõudlik suhtumine iseendasse, kultuurihuvide sügav sotsiaalne kandepind — kõike seda peame praeguseni õpetajatöö väärtuslikeks omadusteks. Tema sellekohastes mõtteavaldusteski on sõnaselgelt välja öeldud, et õpetajatöö peaks üle olema argipäevasest koolipingi orjamisest ja nägema enda ees avaramaid vaimseid püüdlusi.

Niisugusest maailmanägemisest tulenes ka ühinemine eesti rahva taotlustega ajaloolisel pöördeaastal, nüüd aga juba riigimehena. Tema nimega seostub vahetult Eesti NSV valitsuse tegevus Suures Isamaasõjas ja sellele järgnenud ülesehitustöös. Tähendusrikas on seegi, et karmil sõjaajal korraldas ta hariduse rahvakomissarina meie kooli- ja kultuurielu Nõukogude tagalas.

Pidevalt on noortel inimestel tema tutvusringkonnas olnud väga suur erikaal, ja seda kuni kõige viimase ajani välja. Noorsugu on ta ikka näinud uut otsivana ja uute ideede erksa levitajana. Ja omalt poolt oli tal selleks silmapaistvalt palju pakkuda. Nimetagem eelkõige marksistliku kirjanduse tähteteoste tõlkeid eesti keelde: «Kommunistliku partei manifest (1929, 1937), «Palgatöö ja kapital» (1933, k937), «Kapital» I (1936), «Anti-Dühring» (1938), M. Gorki «Ema» eestindust jt.

Tema tegevust kultuuririndelgi on alati kandnud võitlev ja poleemiline hoiak. Praeguse põlvkonna kultuurihuvilistel inimestel, nende seas mõistagi õpetajatel (eeskätt kirjandusõpetajatel), on saanud harjumuseks «Loomingu», «Sirbi ja Vasara» ja teiste väljaannete veergudel kohtuda N. Andreseni huvitavate reageeringutega kõige erinevamate kunsti- ja kirjandusnähtuste kohta, alates Diktoniusest, G. Suitsust, Fr. Tuglasest, M. Gorkist ning lõpetades nõukogude nüüdiskirjandusega.

Tema kunstikäsitlus põimub läbi ühiskondlikult põletavate nähtustega, saavutades sealjuures sügavalt peenetundelise ja erudeeritud sümbioosi.

Juubeli puhul — see oli 2. oktoobril — tahaksime soovida, et meeldivad kohtumised Nigol Andreseniga aina jätkuksid.

LEO VILLAND

HARIDUSMINISTEERIUMI JA AMETIÜHINGU VABARIIKLIKU KOMITEE AUKIRJAGA AUTASUSTATUD

Eesti NSV Haridusministeeriumi kolleegium ning Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingu Eesti Vabariikliku Komitee presiidium autasustasid viljaka pedagoogilise töö eest ühise aukirjaga järgmisi pedagooge:

AHAS, Virve — Tartu 7. keskkooli õpetaja.
Ahi, Virve — Kaarepere 8-kl. kooli õpetaja.
ALJAS, Mari — Tallinna kaugõppe-erikeskkooli Tartu konsultatsioonipunkti juhataja.
ALLAS, Inge-Varju — Lähte keskkooli õpetaja.
ALLEMANN, Arved — Kodila 8-kl. kooli direktor.
ALLESE, Helvi — Rakvere 3. keskkooli õpetaja.
ALLIK, Eduard — Retla 8-kl. kooli direktor.
ALLIK, Elmar — Valga 1. keskkooli õpetaja.
ALTEMENT, Malle — Kärdla keskkooli õpetaja.
ANFILOVA, Niina — Tallinna 25. keskkooli õpetaja.
ANEPAJO, Juta — Tallinna kaugõppe-erikeskkooli Haapsalu konsultatsioonipunkti juhataja.
ANOSSOVA, Galina — Haapsalu 2. keskkooli õpetaja.
ARU, Elvi — Vaeküla internaatkooli õpetaja.
AUN, Elsa — Avinurme 8-kl. kooli õpetaja.
BELAN, Galina — Narva 9. 8-kl. kooli õpetaja.
BELKOVA, Aleksandra — Tallinna 14. õhtukeskkooli direktori asetäitja õppealal.
BESSMERTNAJA, Ludmilla — Tallinna 49. algkooli õpetaja.
BEZZABORKINA, Ludmilla — Rakvere 2. keskkooli õpetaja.
DEMIDENKO, Alevtina — Tallinna 14. keskkooli õpetaja.
DEMIDOVA, Niina — Sillamäe 1. 8-kl. kooli õpetaja.
EENSOO, Silvia — Põlva rajooni haridusosakonna koolide inspektor.
EESVALD, Aino — Tallinna 2. keskkooli muusikaklassi juhataja.
EHA, Margarita — Tartu 14. 8-kl. kooli direktori asetäitja õppealal.
ERK, Aade — Suuremõisa 8-kl. kooli õpetaja.
ERM, Illa — Kaelase eriinternaatkooli õpetaja.
ERNEMÄE, Leili — Pärnu rajooni haridusosakonna koolide inspektor.
FEDJUK, Jekaterina — Kohtla-Järve 9. 8-kl. kooli õpetaja.
FEIGENBAUM, Amanda — Põlgaste 8-kl. kooli direktori asetäitja õppealal.
FELDT, Elma — Tallinna 23. lastesõime juhataja.
GAILIT, Elvi — Tallinna Pioneeride ja Koolinoorte Palee ringijuhataja.
GERST, Viive — Tartu 1. õhtukeskkooli õpetaja.
GOLIKOVA, Anna — Kohtla-Järve 12. 8-kl. kooli õpetaja.
GUSTAVSON, Vilve — Tallinna 43. keskkooli õpetaja.
HAAN, Hilja — Adavere 8-kl. kooli õpetaja.
HALLIK, Lia — Tartu Linna 2. lastepäevakodu kasvataja.
HANSPIK, Verner — Palade 8-kl. kooli õpetaja.
HEINLA, Niina — Pärnu 5. 8-kl. kooli õpetaja ja raamatukoguhoidja.
HELM, Valdur — Jaan Anveldi nim. Tartu Pedagoogilise Kooli õpetaja.
HENNING, Malle-Heidi — Võru 3. 8-kl. kooli õpetaja.
HERNE, Hulda — Põlva keskkooli õpetaja.
HIIEMAA, Evi — Ants Lauteri nim. Märjamaa keskkooli õpetaja.
HILLEP, Eugen — Vastseliina keskkooli õpetaja.
HOLLO, Aimi — Palamuse keskkooli õpetaja.
HOLM, Siiri — Tallinna 24. keskkooli õpetaja.
HÖÖVELSOO, Helvi — Muuga 8-kl. kooli õpetaja.
ILISSON, Eha — Tõrva keskkooli õpetaja.
ILJINA, Ludmilla — Tallinna 41. 8-kl. kooli õpetaja.
JAAMA, Skunda — J. Lauristini nim. Tallinna 16. keskkooli õpetaja.
JAASKA, Õie — Tartu 1. eriinternaatkooli kasvataja.
JALAKAS, Virgi — Tallinna 36. keskkooli õpetaja.
JANTSON, Külli — Tallinna 120. lastepäevakodu kasvataja.
JARUŠINA, Margarita — Tallinna 50. keskkooli õpetaja.
JEFIMOVA, Jevgenia — Narva 1. internaatkooli õpetaja.
JEFREMOV, Vladimir — Tartu 4. keskkooli sõjalise ala juhataja.
JOHANSON, Aksel — Tallinna Pioneeride ja Koolinoorte Palee ringijuhataja.
JULLINEN, Helle-Mai — Tartu rajooni haridusosakonna metoodikakabineti metoodik.
JUURIKAS, Raimund — L. Koidula nim. Pärnu 2. keskkooli õpetaja.
JÕELA, Lennart — Jaan Anveldi nim. Tartu Pedagoogilise Kooli õpetaja.
JÕEVEER, Toini — Tsirgulinna keskkooli õpetaja.
JÜRGENSTEIN, Evi — Tartu 1. õhtukeskkooli õpetaja.
JÜRISSAAR, Ottniell — Saku 8-kl. kooli õpetaja.
KAALEP, Ivi — Kalmetu 8-kl. kooli õpetaja.
KADE, Valve — Kaimi 8-kl. kooli algklasside õpetaja.
KAHUSK, Viivi — Tartu 1. eriinternaatkooli õpetaja.
KALATSKAJA, Larissa — Tallinna 41. 8-kl. kooli direktori asetäitja õppealal.
KALJOLA, Faina — Kõrveküla 8-kl. kooli õpetaja.
KALLION, Tiiu — Valga 1. keskkooli õpetaja.
KANGUR, Elvi — A. Kesleri nim. Kohtla-Järve keskkooli õpetaja.
KARASJOV, Valeri — Narva laste- ja noorte spordikooli treener.
KAREVA, Veera — Aseri keskkooli õpetaja.
KARNER, Evi — Tallinna 1. lastekodu muusikakasvataja.
KARRISOO, Enno — Tallinna Kalinini rajooni laste- ja noorte spordikooli treener.
KARUSAAR, Ilme — Luunja 8-kl. kooli õpetaja.
KASE, Elna — Vändra keskkooli õpetaja.
KASK, Ottomar — Tallinna Kalinini rajooni laste ja noorte spordikooli treener.
KAZAKOVA, Tamara — Eesti NSV Haridusministeeriumi koolide inspektor.
KAUER, Olga — Tartu 7. keskkooli õpetaja.
KEEVALLIK, Helle-Mai — Tallinna 7. keskkooli õpetaja.
KELDER, Toivo — Jõgeva keskkooli õpetaja.
KELGUMÄE, Meida — Tõrva sovhoosi lastepäevakodu kasvataja.
KERDE, Asta — Tallinna 44. lastepäevakodu juhataja.
KIBUSPUU, Eldi — Kärdla lastesõime juhataja.
KIRILLOVA, Eva — Tartu 6. keskkooli õpetaja.
KIRM, Meinhard — Viljandi rajooni laste- ja noorte spordikooli treener.
KIRSIPUU, Heljo — Porkuni eriinternaatkooli surdopedagoog.
KIRSMAA, Menda — Kuusalu keskkooli õpetaja.
KISAND, Aleksander — Põlva rajooni haridusosakonna juhataja.
KIVIK, Helve — Raikküla eriinternaatkooli õpetaja.
KIVILA, Eda — Loksa keskkooli õpetaja.
KIVILO, Helgi — Aseri keskkooli õpetaja.
KIVISTIK, Helvi — Viljandi õhtukeskkooli direktori asetäitja õppealal.
KIVISTIK, Illa — Tallinna 46. keskkooli õpetaja.
KLEPTSOVA, Elsa — Kohtla-Järve 15. 8-kl. kooli direktori asetäitja õppealal.
KLINK, Aime — Põlva keskkooli õpetaja.
KOBRAND, Eva — «Estonia» kolhoosi lastepäevakodu juhataja.
KOIT, Linda — C. R. Jakobsoni nim. Viljandi 1. keskkooli õpetaja.
KOLBASENKO, Ksenja — Tallinna 13. õhtukeskkooli õpetaja.
KOLDUNOVA, Inna — Suurpea 8-kl. kooli õpetaja.
KONGI, Maie — E. Vilde nim. kolhoosi lastepäevakodu juhataja.
KOODI, Aili — Audru lastepäevakodu juhataja.
KOOL, Eda — Tartu 2. eriinternaatkooli kasvataja.
KORTŠAGINA, Anna — Tallinna 8. õhtukeskkooli õpetaja.
KOSTINA, Irina — Tapa erikooli kasvataja.
KRAAV, Mare-Maia — Tallinna 32. keskkooli kasvataja.
KREMM, Arma — Pärnu kaugõppekeskkooli metoodik.
KRUPENJOVA, Maria — Rakvere 2. keskkooli õpetaja.
KRUUDA, Virve — Võru 6. lastepäevakodu kasvataja.
KRUUSALU, Maret — Kohtla-Järve 1. keskkooli õpetaja.
KRUUSAMÄGI, Aino — Haljala kolhoosi lastepäevakodu juhataja.
KRÜGER, Saima — Tallinna eriinternaatkooli õpetaja.
KUMER, Helve — Pärnu 6. 8-kl. kooli õpetaja.
KURESOO, Uno — Elva keskkooli õpetaja.
KUSNETS, Heino — Peri 8-kl. kooli õpetaja.
KUUSE, Kersti — Mustvee 1. keskkooli õpetaja.
KUUSELAAN, Evi — Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi kabinetijuhataja.
KUUSIK, Maria — Jõõpre 8-kl. kooli õpetaja.
KUUSK, Laine — Otepää internaatkooli vanemkasvataja.
KÕRVER, Alla — Keila 2. keskkooli direktori asetäitja õppealal.
KÄEN, Krista — Tallinna 29. 8-kl. kooli õpetaja.
Käiväräinen, Lembi — Haapsalu 1. keskkooli õpetaja.
KÄRDI, Milvi — Rakvere 1. keskkooli õpetaja.
KÜBAR, Maileht — Tallinna kaugõppe-erikeskkooli Pärnu konsultatsioonipunkti juhataja.
KÜNNAPÄ, Leida — Pärnu 4. keskkooli õpetaja.
LAANSALU, Aino — Kosejõe eriinternaatkooli õpetaja-kasvataja.
LAIDVEE, PEEP — Pärnu-Jaagupi keskkooli õpetaja.
LAMBASAAR, Malle — Kose keskkooli klassi- ja koolivälise kasvatustöö organisaator.
LAMESOO, August — A. Jakobsoni nim. Pärnu 1. keskkooli õpetaja.
LAMMAS, Adolf — Pürksi 8-kl. kooli õpetaja.
LANGO, Peep — Kärla 8-kl. kooli direktor.
LANGUS, Linda — Jaan Anveldi nim. Tartu Pedagoogilise Kooli õpetaja.
LEKKO, Anne — Tallinna 4. keskkooli õpetaja.
LEPIK, Peet — Eesti NSV Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituudi noorem teaduslik töötaja.
LEVKOI, Jaanus — Tallinna Keskrajooni laste- ja noorte spordikooli treener.
LIBLIK, Tiiu — Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi metoodik.
LIIK, Arvi — Kallemäe 8-kl. kooli direktor.
LIIV, Elmar — Aseri keskkooli õpetaja.
LIIV, Marie — Kingissepa õhtukeskkooli direktor.
LIIV, Sirje — Fr. R. Kreutzwaldi nim. Võru 1. keskkooli õpetaja.
LILLEMÄGI, Linda — Pärnu-Jaagupi keskkooli õpetaja.
LILLO, Erik — Vabariikliku Koolinoorte Kehakultuuri Metoodilise Kabineti vanemtreener-instruktor.
LIND, Urve — Fr. R. Kreutzwaldi nim. Võru 1. keskkooli õpetaja.
LINDMÄE, Asta — A. H. Tammsaare nim. Tartu 1. keskkooli õpetaja.
LINNAMÄE, Olga — Meremäe ksekkooli õpetaja.
LIVŠITS, Grigori — Narva 1. õhtukeskkooli õpetaja.
LOIT, Agnes — Tartu 2. eriinternaatkooli kasvataja.
LUHT, Linda — Vastseliina eriinternaatkooli õpetaja.
LUKK, Hilja — Rannu 8-kl. kooli õpetaja.
LUNDRE, Silvi — Rakvere 3. keskkooli õpetaja.
LVOVA, Nadežda — Maardu keskkooli õpetaja.
LÕUK, Leili — Tartu 10. keskkooli õpetaja.
MARDISTE, Aino — Vändra keskkooli õpetaja.
MEISTER, Orvi — Varbla 8-kl. kooli õpetaja.
MERILA, Toomas — Tallinna spordiinternaatkooli õpetaja.
MESIPUU, Maie — Vara 8-kl. kooli õpetaja.
METSAKIVI, Helbe — Pärnu 4. keskkooli õpetaja.
MIKK, Hilde — A. Jakobsoni nim. Pärnu 1. keskkooli õpetaja,
MIKK, Rein — Helme sanatoorse internaatkooli õpetaja.
MIKKOR, Linda — Viljandi õhtukeskkooli õpetaja.
MOOSAAR, Virve — Haapsalu sanatoorse internaatkooli õpetaja.
MORDVINTSEVA, Natalia — Tallinna 26. keskkooli õpetaja.
MUUGA, Maila — Kose-Lükati Sanatoorse Metsakooli õpetaja-kasvataja.
MÕISAVALD, Eve — Nuia keskkooli õpetaja.
MÄE, Marta — Rakke keskkooli õpetaja.
MÄEOTS, Aino — Kadrina keskkooli õpetaja.
MÄGI, Helve — EPT Nuia osakonna lastepäevakodu juhataja.
MÄNNIK, Helve — Paide rajooni kolhoosidevahelise lastepäevakodu «Noorus» kasvataja.
NEITSOV, Hedvig — Tallinna 42. keskkooli õpetaja.
NELIS, Aino — Tallinna 21. lastesõime juhataja.
NIILO, Urve — Tartu 10. keskkooli õpetaja.
NIKIFOROVA, Liidia — Tallinna kaugõppekeskkooli õpetaja.
NIKOLAJEVA, Nadežda — Tallinna 14. keskkooli õpetaja.
NISU, Maie — Sillaotsa 8-kl. kooli vanempioneerijuht.
NOORMÄGI, Ester-Ines — Sindi 1. Detsembri nim. vabriku lastepäevakodu muusikajuhataja.
NURMETALU, Juta — Aste 8-kl. kooli õpetaja.
NUUT, Õilme — Lehmja 8-kl. kooli õpetaja.
NÕMMIK, Milvi — Imavere 8-kl. kooli õpetaja.
NÄRIPÄ, Kristjan — Puiatu erikooli õpetaja.
OIKIMUS, Arno — Puiatu erikooli kasvataja.
OJA, Teet — Keila 1. keskkooli õpetaja.
OJAVESKI, Malle — Tallinna 43. keskkooli õpetaja.
OKATOV, Juri — Sillamäe 3. keskkooli õpetaja.
ORG, Helgi — Rakvere 3. keskkooli õpetaja.
ORGSE, Mare — Tallinna Pioneeride ja Koolinoorte Palee laulutekoori «Ellerhein» kontsertmeister.
OSKOLKOV, Vitali — Tallinna 51. keskkooli sõjalise ala juhataja.
OTTI, Arma — Haapsalu 1. keskkooli õpetaja.
OTTO, Ulla — Kuigatsi 8-kl. kooli õpetaja.
PAADIK, Linda — Kingissepa 8-kl. kooli õpetaja.
PAEL, Hilja — Puiatu erikooli õpetaja.
PAIMRE, Viivi — Muraste lastekodu kasvataja.
PAJU, Eha — Tartu 10. keskkooli õpetaja.
PAJUR, Ülo — Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi kabinetijuhataja.
PALLIK, Helle — Pärnu 1. õhtukeskkooli õpetaja.
PALM, Helgi — Kohtla-Järve kaugõppekeskkooli õpetaja.
PALMET, Ilmar — Puiatu erikooli vanemkasvataja.
PANOVA, Jevgenia — Narva 12. lastepäevakodu kasvataja.
PARKEL, Marianne — Paide lasteaia kasvataja.
PATRASON, Ilmar — Tilsi 8-kl. kooli õpetaja.
PAVLOVA, Nadežda — Sillamäe 1. 8-kl. kooli õpetaja.
PEDMANSON, Valve — Põltsamaa keskkooli õpetaja.
PEEP, Viktor — Iisaku keskkooli õpetaja.
PELETSKAJA, Malla — Kehra keskkooli õpetaja.
PENT, Vaike — Porkuni eriinternaatkooli kasvataja.
PETROVA, Alevtina — Tartu 9. keskkooli õpetaja.
PIIRSOO, Leida — Aru 8-kl. kooli õpetaja.
PINTSAAR, Asta — Kauksi 8-kl. kooli õpetaja.
PISMENNAJA, Jekaterina — Tartu 4. keskkooli õpetaja.
POLITANOVA, Tamara — Tartu 13. 8-kl. kooli õpetaja.
POOLA, Salme — Tallinna 15. õhtukeskkooli õpetaja.
POPOVA, Ludmilla — Pärnu 8. lasteaia kasvataja.
POTEHHINA, Jekaterina — Rakvere 2. keskkooli õpetaja.
PRENKA, Anna — Valga 2. keskkooli õpetaja.
PRIKK, Aleksander — Tallinna 2. keskkooli õpetaja.
PRUKS, Edgar — Vastseliina eriinternaatkooli õpetaja.
PUKK, Helgi — Nõo keskkooli õpetaja.
PUNG, Helbe — Põltsamaa keskkooli õpetaja.
PUUN, Mildred — Kingissepa algkooli direktori asetäitja õppealal.
PÕDER, Anne — Viljandi 4. 8-kl. kooli õpetaja.
PÕDER, Eldi — Ambla keskkooli direktori asetäitja õppealal.
PÕDER, Leida — Mehikoorma 8-kl. kooli õpetaja.
PÕDER, Sirje — Rapla rajooni haridusosakonna metoodikakabineti metoodik.
PÕLDÄÄR, Armiida — Kullamaa 8-kl. kooli õpetaja.
PÄRN, Heldi — Tallinna 35. algkooli õpetaja.
PÄRNAMETS, Kersti — Jõhvi pioneeride maja metoodik.
RAAMAT, Helmuth — Tallinna Keskrajooni laste- ja noorte spordikooli vanemtreener.
RABA, Ester — Taebla 8-kl. kooli õpetaja.
RAIDE, Maimu — Sindi keskkooli õpetaja.
RAIDNA, Saima — Tallinna 12. lastepäevakodu kasvataja.
RAJAS, Õilme — Iisaku keskkooli õpetaja.
RANDMA, Salme — Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi metoodik.
RANDOJA, Olga — EPT Põlva Rajoonikoondise lastepäevakodu juhataja.
RAUDIK, Leida — Vastseliina eriinternaatkooli kasvataja.
RAVELL, Luule — Tallinna kaugõppekeskkooli õpetaja.
REAP, Maret — Lagedi 8-kl. kooli õpetaja.
REBAS, Aili — Paide 1. keskkooli õpetaja.
REINO, Jekaterina — Kohtla-Järve 7. 8-kl. kooli õpetaja.
REINSALU, Mare — Pärnu 6. 8-kl. kooli õpetaja.
RINKEN, August — Võru 1. 8-kl. kooli õpetaja.
RJABININA, Sofia — Tallinna 14. õhtukeskkooli õpetaja.
ROHUMÄE, Erika — Püssi keskkooli õpetaja.
ROMANENKO, Emilie — Narva 2. õhtukeskkooli õpetaja.
ROSENFELDT, Liidia — Rõngu 8-kl. kooli õpetaja.
ROSSMANN, Mare — Rakvere 1. keskkooli klassi- ja koolivälise kasvatustöö organisaator.
ROŽKOVA, Jelizaveta — Paldiski keskkooli õpetaja.
RUDNIKOVA, Veera — Pärnu 3. keskkooli õpetaja.
RUMJANTSEV, Oleg — Narva 6. keskkooli õpetaja.
RUMJANTSEVA, Aleksandra — Narva 10. keskkooli õpetaja.
RUUKEL, Raivo — Tallinna spordiinternaatkooli õpetaja.
RÄMSON, Alfred — Põlva keskkooli õpetaja.
RÄNI, Hilja — Pärnu 1. õhtukeskkooli õpetaja.
RÜNK, Rolf-Roland — Haapsalu sanatoorse internaatkooli õpetaja.
RÜNKARU, Maimu — A. H. Tammsaare nim. Tartu 1. keskkooli õpetaja.
RÜÜTEL, Haljand — Tsirgulinna keskkooli õpetaja.
SAAGE, Vello — J. Semperi nim. Tartu 8. keskkooli õpetaja.
SAAR, Edgar — Kingissepa 8-kl. kooli õpetaja.
SAAR, Ode — Inju lastekodu logopeed.
SALOMON, Eleonora — Viljandi 2. keskkooli õpetaja.
SALTÕKOVA, Zoja — Kohtla-Järve 6. keskkooli õpetaja.
SALUMÄE, Helle — Sindi keskkooli õpetaja.
SALUN, Evi — N. V. Gogoli nim. Tallinna 21. keskkooli õpetaja.
SALUNDI, SALME — Tartu 5. keskkooli õpetaja.
SAMOILOVA, Sofia — Kohtla-Järve 1. keskkooli õpetaja.
SAUL, Mai — Paide kaugõppekeskkooli õpetaja.
SEENE, Teet — Tartu 1. eriinternaatkooli õpetaja.
SELJUGINA, Tamara — Tallinna 45. keskkooli õpetaja.
SIIM, Ruuta — Kohtla-Järve linna haridusosakonna inspektor.
SIIMPOEG, Rita — Tallinna 39. keskkooli õpetaja.
SIIRAK, Aino — Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi kabinetijuhataja.
SIIRAK, Aino — Tallinna 7. keskkooli klassi- ja kooliväline kasvatustöö organisaator.
SILLING, Heldor — Tallinna 6. õhtukeskkooli õpetaja.
SIMSON, Riilja — Kukulinna eriinternaatkooli õpetaja-kasvataja.
SIRGE, Helgi — Tartu 3. keskkooli õpetaja.
SMOLI, Tamara — Tallinna 8. keskkooli õpetaja.
SOKOLOVA, Jevdokia — Narva 5. 8-kl. kooli õpetaja.
SOLOVEI, Gilja — Tallinna 3. õhtukeskkooli õpetaja.
SOOL, Dagmar — Pärnu 6. 8-kl. kooli õpetaja.
SOOVÄLI, Hella-Mareta — Pärnu 4. keskkooli õpetaja.
SOROKINA, Liidia — Kallaste keskkooli õpetaja.
SPEEK, Leeve — Tallinna kaugõppe-eriinternaatkooli metoodik.
STRÖNADKO, Lilli — Tapa erikooli õpetaja.
SUIJA, Tiina — Puka 8-kl. kooli õpetaja.
SUIJA, Jüri — Tartu linna laste- ja noorte spordikooli direktor.
SUMBERG, Tiiu — Kuuste 8-kl. kooli õpetaja.
SUSS, Asta — Kilingi-Nõmme keskkooli õpetaja.
SUURSALU, Hille — Eesti NSV Haridusministeeriumi vaneminspektor.
SÄREMAT, Aimi — Käina 8-kl. kooli õpetaja.
SÄRG, Tiiu — Elva keskkooli õpetaja.
ŠMAGINA, Niina — Kohtla-Järve 3. 8-kl. kooli õpetaja.
ZAITSEVA, Ludmilla — Narva 13. lastepäevakodu juhataja.
ŽITŠKINA, Zinaida — Sillamäe 2. 8-kl. kooli õpetaja.
TAMM, Evi — Avinurme 8-kl. kooli õpetaja.
TAMMEMÄE, Helvi — Mahtra sovhoosi lastepäevakodu juhataja.
TAMMEMÄE, Laine — Kose keskkooli õpetaja.
TAMMESSON, Heljo — Valgu 8-kl. kooli õpetaja.
TAMMSALU, Meida — Kernu 8-kl. kooli direktori asetäitja õppealal.
TARA, Kaimo — Varstu keskkooli õpetaja.
TARVE, Valentina — M. Härma nim. Tartu 2. keskkooli õpetaja.
TASALAIN, Enn — Pärnu 4. keskkooli õpetaja.
TEDREKULL, Erna — Hellamaa, 8-kl. kooli direktor.
TEPPOR, Marje — Haapsalu sanatoorse internaatkooli kasvataja.
TERVE, Luule — Otepää keskkooli õpetaja.
TIIVAS, Vilma — Eesti Töörahva Kommuuni nim. Narva 2. keskkooli õpetaja.
TIMOHHINA, Maria — Tallinna 53. keskkooli õpetaja.
TINJAKOVA, Niina — Pärnu 4. lastesõime vanemmeditsiiniõde.
TIŠLER, Taimi — Haapsalu 1. keskkooli õpetaja.
TIŠTŠENKOVA, Ludmilla — Sindi keskkooli õpetaja.
TOHVER, Aili-Else — Kanepi keskkooli õpetaja.
TOLL, Ilme — Karaski 8-kl. kooli õpetaja.
TOMBERG, Iriina — Kohtla-Järve 1. õhtukeskkooli õpetaja.
TOMP, Viivi — Rakvere internaatkooli õpetaja.
TOODO, Ene — Haapsalu 1. keskkooli õpetaja.
TOOM, Küllikki — Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi metoodik.
TOOME, Olga — Tootsi 8-kl. kooli õpetaja.
TOOMSALU, Meeta — Haapsalu sanatoorse internaatkooli õpetaja.
TOOMSALU, Oskar — M. Härma nim. Tartu 2. keskkooli õpetaja.
TOOTS, Leida — Tartu 3. keskkooli õpetaja.
TOPP, Heino — Haapsalu sanatoorse internaatkooli õpetaja.
TROMP, Tiiu — Vasalemma 8-kl. kooli õpetaja.
TUISK, Neida — Jõelähtme 8-kl. kooli õpetaja.
UDUMETS, Tiivi — Tallinna 10. õhtukeskkooli õpetaja.
UIBOPUU, Linda — Valga lastesõime meditsiiniõde.
UPSI, Milvi — Rakvere 1. keskkooli õpetaja.
URALOVA, Niina — Pärnu 7. 8-kl. kooli õpetaja.
USADJEVSKAJA, Jevgenia — Tallinna 24. keskkooli õpetaja.
VAGA, Urve — Tartu 5. keskkooli õpetaja.
VAIKMAA, Maimu — Kosejõe eriinternaatkooli õpetaja-kasvataja.
VALDMA, Hilja — Tõrva keskkooli õpetaja.
VALDNA, Lydia — Suure-Jaani keskkooli õpetaja.
VALTS, Milvi — Turba keskkooli õpetaja.
VALUJEVA, Valentina — Tartu 4. keskkooli õpetaja.
VAREND, Evi — Antsla keskkooli õpetaja.
VESKI, Helju — Kohtla-Järve 8. 8-kl. kooli õpetaja.
VESKI, Rosella — Tallinna kaugõppekeskkooli õpetaja.
VIIKBERG, Helju — Pärnu 4. lastesõime juhataja.
VIITAR, Eha — Tartu 1. eriinternaatkooli surdopedagoog.
VIL